

**İMAM HATİP ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK
ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ)**

Mustafa Serhat EROĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

Kasım, 2018

Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENTİTÜSÜ
MÜZİK ANA SANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İMAM HATİP ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK ALGILARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (AFYONKARAHİSAR
ÖRNEĞİ)

Hazırlayan
Mustafa Serhat EROĞLU

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

AFYONKARAHİSAR 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İmam Hatip Öğrencilerinin Müzik Algıları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’ da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Mustafa Serhat EROĞLU

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN

: Doç. Dr. Zafer KURTASLAN

İmza

Müzik Anasanat Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mustafa Serhat EROĞLU'nun **“İmam Hatip Öğrencilerinin Müzik Algıları Üzerine Bir Araştırma: Afyonkarahisar Örneği”** başlıklı tezi 23.11.2018 günü saat 09.30' da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği' nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Celal DEMİR
MÜDÜR

ÖZET

İMAM HATİP (ORTAOKUL-LİSE) OKULLARINDA OKUMAKTA OLAN ÖĞRENCİLERİN MÜZİK ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA; AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Mustafa Serhat EROĞLU

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANA SANAT DALI

Ekim 2018

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

İmam Hatip Okulları, kuruluşundan bugüne kadar belirli süreçlerden geçmiştir. Laiklik ve muhafazakar görüşler ekseninde tartışma konusu olmuş ve özellikle her gelen iktidarın sürekli gündeminde olmuştur. Belli dönemlerde kapatılmış, sayısı düşürülmüş, belli dönemlerde ise sayısı artmıştır. Yüz yıllık bir tarihi olan bu okulların geçmişi Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerine kadar dayanmaktadır. İmam hatip ortaokulları ile diğer ortaokullarda uygulanan dersler ve öğretim programları aynıdır. Sosyal bilgiler, Türkçe, İngilizce, Din kültürü ve ahlak bilgisi, Matematik Teknoloji ve tasarım, Bilişim teknolojileri ve yazılım, Fen bilimleri, Görsel sanatlar, Müzik ve Beden eğitimi gibi dersler ortak okutulmaktadır.

Bu çalışmada; ülkemizde önemli sayıda öğrencinin eğitim aldığı imam hatip ortaokulları ve liselerinde öğrenim gören öğrencilerin ve bu öğrencilerin ailelerinin müzikal tercihlerinin neler olduğunun araştırılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma, dini algıları yoğun olarak yaşadığı düşünülen ve çocuklarını da bu yönde eğitim almak için imam hatip okullarına gönderen ailelerin ve çocukların, müziğe karşı bakış açılarını, dinledikleri müziklerin türlerini belirlemek, böylelikle bu bireylerin müzikal tercihlerini belirlemek ve daha sonraki çalışmalarda bu tezden yola çıkarak milli eğitimi bu okullar için yeni bir müfredat önerisi verilmesi için yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir. Çalışmanın alana katkı sağlayıcı, özgün ve konu üzerinde yeni çalışmalara destek olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din, Müzik, Algı, İmam Hatip Okulları, Müfredat

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE MUSIC PERCEPTIONS OF IMAM-HATIP STUDENTS: THE CASE OF AFYONKARAHISAR

Mustafa Serhat EROĞLU

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
DEPARTMENT OF MUSIC**

October 2018

Advisor: Assist. Prof.Dr. Çağhan ADAR

Imam Hatip Schools have passed through certain processes since their establishment. It has been the subject of debate on secularism and conservative views and has been on the agenda of every political party. In certain periods was closed and the number was reduced and in certain periods the number increased. The history of these schools, which date back a hundred years, dates back to the end of the Ottoman Empire. Course curriculum of Imam hatip secondary schools and other secondary schools are the same. Social studies, Turkish, English, Religious culture and ethics, Mathematics Technology and design, Information technologies and software, Science, Visual arts, Music and Physical education courses are taught as a joint.

In this study; The aim of this study is to investigate the musical preferences of the students and their families in the imam hatip secondary schools and high schools where a significant number of students are educated in our country. This study, family who is thought to have a high level of religious perceptions and sent his children to imam hatip schools for education in this direction and children is imported to determine the types of music they listen to and the types of music they are listening to, thus determining the musical preferences of these individuals and shedding light on the studies that will be carried out in order to give a new curriculum proposal for these schools. The research is believed to be unique, contributing and supportive to the field and new studies on the subject.

Keywords: Religion, Music, Perception, İmam Hatip Schools, Curriculum

ÖNSÖZ

Lisans eğitimimden yüksek lisans eğitime kadar bana çok şey kazandıran desteğini hiç esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR' a, Lisans eğitimimde emeği olan bütün hocalarıma, Anket uygulamalarında emeği geçen Şuhut Anadolu İmam Hatip Lisesi, Şuhut Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi personeline, İstatistik çalışmalarda emeği geçen değerli hocam Ramazan Gürel'e, beni bugünlere getiren anne ve babama, her zaman ve her konuda desteğini hiç esirgemeyen kıymetli eşim Nazlı Sultan EROĞLU' ya yürekten teşekkür eder, minnetlerimi sunarım.

Mustafa Serhat EROĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM İMAM HATİP OKULLARI

1. İMAM HATİP OKULLARININ GENEL YAPISI	2
1.1. İMAM HATİP OKULLARININ TARİHİ GELİŞİM SEYRİ	2
1.2. 1950 DEMOKRAT PARTİ VE SONRASI	4
1.3. 1980 VE SONRASI.....	5
1.4. 28 ŞUBAT 1997 VE SONRASI	6
1.5. 2002 SONRASI.....	7
1.6. GÜNÜMÜZ.....	8
1.7. İMAM HATİP OKULLARINA GENEL BAKIŞ.....	8
1.7.1. İmam Hatip Ortaokulları.....	8
1.7.2. İmam Hatip Liseleri	9
1.7.3. İmam Hatip Okullarının Temel Özellikleri	10
1.7.4. İmam Hatip Okullarında Okutulan Dersler	10
2. MÜZİK.....	16
2.1. MÜZİK (MUSİKİ)	16
2.2. MÜZİĞİN (MUSİKİNİN) KÖKENİ	17
3. MÜZİK EĞİTİMİ VE MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR	18
3.1. GENEL MÜZİK EĞİTİMİ	18
3.2. AMATÖR (ÖZENGEN) MÜZİK EĞİTİMİ.....	19

3.3.MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ	19
3.3.1. Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlar	20
3.3.1.1. Konservatuvarlar	20
3.3.1.2. Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri	20
3.3.1.3. Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bilimleri Bölümleri.....	21
3.3.1.4. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri	21
4. MÜZİK VE İNSAN.....	21
4.1. MÜZİĞİN İNSAN ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	22
4.1.1. Ruhsal Etkileri	22
4.1.2. Müziğin Sağlık Üzerinde Etkileri.....	23
5. MÜZİK ALGISI.....	24
5.1. ALGI	24
5.2. MÜZİKSEL ALGI	25
5.3 MÜZİK ALGI VE TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	25
5.3.1.Yaş Cinsiyet ve Kişilik Etkenleri.....	26
5.3.2.Sosyal Etkenler.....	27
5.3.3. Dini ve Siyasal (İdeolojik)Etkenler	28
5.3.3.1. Dini Etkenler.....	28
5.3.3.2. Siyasal Etkenler	29
6. İSLAM VE MÜZİK.....	29
6.1. DİN VE MÜZİK	29
6.2. İSLAMIN MÜZİĞE BAKIŞI	30
6.3. KURAN-I KERİMDE MÜZİK.....	31
6.4. HADİSLERDE MÜZİK.....	32
7. PROBLEM CÜMLESİ.....	33
8. ALT PROBLEMLER.....	33
9. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	34
10. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	34
11. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	34
12. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIK LARI	35

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	36
2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	36
3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ	37
4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

SONUÇ.....	64
ÖNERİLER	65
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	71

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. İmam Hatip Liselerinde Okutulan Temel Dersler.....	11
Tablo 2. Anadolu İmam Hatip liselerinde Okutulan Temel Dersler	11
Tablo 3. Anadolu İmam Hatip Liselerinde Öğrenciler Fen Alanında Tercih Yaptıklarında Ders Saati Sayıları.....	12
Tablo 4. Anadolu İmam Hatip Liselerinde Sosyal Bilimler Alanında Tercih Yapan Öğrencilerin Ders Saati Sayıları.....	13
Tablo 5. İmam Hatip Ortaokullarında Haftalık Ders Çizelgesi.....	14
Tablo 6. İmam Hatip Ortaokullarında Zorunlu Ders Saati Sayısı	15
Tablo 7. Öğrencilerin Yaşlarına İlişkin Bulgular	38
Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular	39
Tablo 9. Öğrencilerin Baba Mesleklerine Yönelik Dağılımına İlişkin Bulgular	39
Tablo 10. Öğrencilerin Anne Mesleklerine Yönelik Dağılımına İlişkin Bulgular	40
Tablo 11. Öğrencilerin Okulda Okuma Tercihini Kendisinin Yapıp Yapmaması Durumuna Yönelik Dağılımına İlişkin Bulgular.....	40
Tablo 12. Öğrencilerin Birinci Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	41
Tablo 13. Öğrencilerin İkinci Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	42
Tablo 14. Öğrencilerin Üçüncü Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı	43
Tablo 15. Öğrencilerin Dördüncü Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı	43
Tablo 16. Öğrencilerin Kişiliklerine İlişkin Kendi Algılarına Yönelik Bulgular	44
Tablo 17. Sıklıkla Dinlenen Müzik Türü	45
Tablo 18. Öğrencilerin Evlerinde En Çok Bulunan Cd- Kaset Türü	46
Tablo 19. Öğrencilerin Annelerinin Dinledikleri Müzik Türüne İlişkin Bulgular	47
Tablo 20. Öğrencilerin Babalarının Dinledikleri Müzik Türüne İlişkin Bulgular	47
Tablo 21. Öğrencilerin Dinlemeyi En Çok Sevdiği Müzik Türünden Seçtikleri Şarkılara İlişkin Bulgular	48

Tablo 22. Öğrencilerin Dinlemeyi En Çok Sevdiği Müzik Türünden Seçtikleri Şarkıcılara İlişkin Bulgular	49
Tablo 23. Öğrencilerin En Çok Dinlemekten Hoşlandıkları Şarkıcıların Cinsiyeti..	50
Tablo 24. Faktör Analizi Sonuçları	51
Tablo 25. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Ölçek Toplam Puanları İçin Yapılan Tek Faktörlü Anova Sonuçları	52
Tablo 26. Öğrencilerin Ölçek Toplam Puanları İçin Cinsiyete Göre Yapılan İlişkisiz Gruplar T-Testi Sonuçları	53
Tablo 27. Öğrencilerin Ölçek Toplam Puanları İçin Okulu Tercih Edip Etmeme Durumlarına Göre Yapılan İlişkisiz Gruplar T-Testi Sonuçları.....	53
Tablo 28. Öğrencilerin 5. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki .	54
Tablo 29. Öğrencilerin 7. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki .	55
Tablo 30. Öğrencilerin 9. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki .	56
Tablo 31. Öğrencilerin 10. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki	57
Tablo 32. Öğrencilerin 15. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki	58
Tablo 33. Öğrencilerin 7. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki .	59
Tablo 34. Öğrencilerin 16. Maddeye İlişkin Cevapları İle Okudukları Okulu Kimin Tercih Ettiği Arasındaki İlişki.....	60
Tablo 35. Öğrencilerin Cinsiyeti İle Dinledikleri Sanatçıların Cinsiyeti	61
Tablo 36. Öğrencilerin 16. Maddeye İlişkin Cevapları İle Okudukları Okulu Kimin Tercih Ettiği Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 37. Öğrencilerin 19. Maddeye İlişkin Cevapları İle Okudukları Okulu Kimin Tercih Ettiği Arasındaki İlişki.....	63

GİRİŞ

Müzik hayatımızın her alanında olan, doğduğumuz ilk gün kulağımıza okunan segâh makamında bir ezan ile başlayıp, öldüğümüz güne kadar her an iç içe olduğumuz bir ses topluluğudur. Dini veya din dışı birçok müzik türü günümüzde icra edilmekte ve eğitim hayatımızda da yer almaktadır. Müzik halen bazı kesimler tarafından günah olarak değerlendirilse de artık eğitim kurumlarının vazgeçilmez bir kültür dersi olarak yerini almıştır.

Bu çalışma, Milli Eğitime bağlı olan bu eğitim kurumlarından dini bir eğitim veren imam hatip okulları üzerine yapılmıştır. İmam Hatip Okulları, kuruluşundan bugüne kadar belirli süreçlerden geçmiştir. Laiklik ve muhafazakâr görüşler ekseninde tartışma konusu olmuş ve özellikle her gelen iktidarın sürekli gündeminde olmuştur. Belli dönemlerde kapatılmış, sayısı düşürülmüş, belli dönemlerde ise sayısı artmıştır. Yüz yıllık bir tarihi olan bu okulların geçmişi Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerine kadar dayanmaktadır. İmam hatip ortaokulları ile diğer ortaokullarda uygulanan dersler ve öğretim programları aynıdır. Sosyal bilgiler, Türkçe, İngilizce, Din kültürü ve ahlak bilgisi, Matematik Teknoloji ve tasarım, Bilişim teknolojileri ve yazılım, Fen bilimleri, Görsel sanatlar, Müzik ve Beden eğitimi gibi dersler ortak okutulmaktadır. Öğrenciler, bu dersler ile birlikte yoğun bir dini eğitim almaktadırlar.

Dini algıları yoğun olarak yaşadığı düşünülen veya çocuklarının dini bir eğitim almasını isteyen bireylerin çocuklarını bu kullara göndermektedirler. Burada eğitim alan çocuklar ve onların ailelerinin müziğe bakış açılarının belirlenmesi, ne tür müzik tercihlerinin olduğu, ailelerinin müzik tercihlerinin neler olduğu, dini bir eğitim veren okulda okumakta olan çocukların müzikal tercihlerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Çalışmada veri elde etmek amacıyla nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bir veri toplama yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Bu çalışmanın, Milli Eğitime Bağlı İmam Hatip Okullarında (ortaokul ve lise) okumakta olan öğrencilerin ve ailelerinin müziğe bakış açısının belirlenmesi ve daha sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İMAM HATİP OKULLARI

1. İMAM HATİP OKULLARININ GENEL YAPISI

İmam Hatip Okulları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ortaokul ve lise düzeyinde mesleki din eğitimi veren kurumlardır. Bu kurumlar İmam Hatip Ortaokulları ve İmam Hatip liseleri olarak ayrılırken, Bazı durumlarda İmam hatip lisesi bünyesinde ortaokul ve lise kısmı birleşikte olabilir.

Müfredat olarak Talim Terbiye Kurulunun hazırlamış olduğu müfredata tabi olan okullarda mesleki din derslerinin ders saati içindeki payı normal lise ve ortaokullardakine göre fazladır.

1.1. İMAM HATİP OKULLARININ TARİHİ GELİŞİM SEYRİ

İmam Hatip Okulları, kuruluşundan bugüne kadar belirli süreçlerden geçmiştir. Laiklik ve muhafazakar görüşler ekseninde tartışma konusu olmuş ve özellikle her gelen iktidarın sürekli gündeminde olmuştur. Belli dönemlerde kapatılmış, sayısı düşürülmüş, belli dönemlerde ise sayısı artmıştır. Yüz yıllık bir geçmişi olan imam hatiplerin tarihsel süreci şimdiki anlamda imam hatip okulları ilk olarak Osmanlının son dönemlerine dayanmaktadır.

“Osmanlı’da, genel eğitim veren medreselerden farklı olarak 1912 yılında Tevcih-i Cihat Nizamnameleriyle vaizler yetiştirmek amacıyla Medresetü’l-Vâizîn adı altında öğretim kurumları açılmıştır. Bu okulun amacı, İslâm dininin yayılmasını sağlayacak ve propagandasını yapabilecek misyoner vaizlerin yetiştirilmesidir. 1913 yılında ise, imam ve hatip yetiştirmek amacıyla Medresetü’l-Eimme ve’l-Hutebâ kurumu öğretime başlamıştır. Medresetü’l Vaizin savaş yıllarında pek başarılı olamamış ve Medresetü’l-Eimme ve’l-Hüteba ile birleştirilerek “Medresetü’l-İrşad” adını almıştır” (Ergün, 2015:10 Akt: Akpınar, 2015:14).

Osmanlıda medreselerin gerilemesi ve ıslahı için ilk adımlar II Meşrutiyetten sonra atılmıştır. Doğal olarak bu durum dini eğitim veren kurumları da etkilemiştir.

İslâh-ı Medâris bağlamında açılan bu okullar 1913 yılında açılmıştır, bugünkü İmam Hatip Okullarının temeli niteliğindedir. Örgün eğitim veren bu kurumlar

Medresetü'l Eimme ve'l Huteba adıyla, daha sonrada Medresetü'l Vaizin ile birleştirilerek Medresetü'l İrşad ismini almıştır (Kanburoğlu, 2011:34).

“1914’te yürürlüğe konulan Islâh-ı Medâris Nizamnamesi ile oluşturulan Dâru’l-Hilâfeti’l-‘Aliye Medresesi’ ise, programı itibarıyla, günümüz İmam Hatip Okullarıyla benzerlik taşımaktadır. Bu medreselerin 4’er yıllık ve programlarında önemli ölçüde kültür ve fen derslerine yer verilen “Tali Kısım-ı Evvel ve Tali Kısım-ı Sani” olarak nitelendirilen kısımları günümüz İHO’nın orta ve lise kısmının karşılığıdır. 4 yıllık Âli kısmı ise günümüz İlâhiyat Fakültelerinin karşılığıdır.”(Öcal, 2013 Akt: Akpınar, 2015:14).

Ergün çalışmasında İmam Hatip Okullarının bugünkü anlamda serüveni ise 1924 yılında başlamıştır. Laikliğe geçiş aşamasında olan toplumda, din eğitimi medreselerden alınıp eğitim görevini üstlenecek 4 adet sınıfı olan 29 adet İmam Hatip okulları açılmıştır. O dönemde yaklaşık 500 medrese kapatılmış, yerine sadece 29 adet İmam Hatip okulu açılmıştır. 1925 yılında ise İmam Hatip okulları sayısı 26, 2 yıl sonra 20 , 3 yıl sonrada 2’ye düşmüştür. 1929-1930 öğretim yılında ise son kalan İmam Hatip okuluda kapatılmıştır (2015:10 Akt: Akpınar, 2015:14).

Tevhd-i Tehrisat kanunun çıkmasıyla birlikte Bu okullar, 1924 yılına kadar işlevini sürdürmüştür. Öğretimde birlik esasıyla Tevhid-i Tedrisat Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 3 Mart 1924 tarih ve 430 Kanun Numarası ile kabul edilmiş olan ve ülkedeki bütün eğitim kurumlarının Maarif Vekaleti'ne bağlamıştır.

1924-1930 yılları arasında İmam Hatip Okulları çıkan kanunlarla düzenleme altına alınmış sayılarında inişler çıkışlar meydana gelmiştir.

“Tevhîd-i Tedrîsât Kanunun kabulüyle İmam Hatip Okulları fiilen öğretime başlamıştır. Türkiye’nin çeşitli vilayetlerinde bu okullar açılmıştır. Ders programı Medresetü’l-Vâizîn ’in geliştirilmiş biçimine benzeyen İmam Hatip Okullarında dini ağırlıklı derslerin yanında Hüsn-i hat, Fransızca, Tarih, Coğrafya, Cebir, Nebatat, Fizyoloji, Musiki, Ruhیات ,İçtimaiyat gibi ilimler de okutulmuştur. Ancak bu okulların ömrü de uzun olmamıştır. Bir kesime göre bu okullar yeterince öğrenci bulamamış ve kendiliğinden kapanmışlardır. Bir kesime göre ise bu asılsız bir iddiadır” (Öcal,2003:69).

Her dönemde tartışma konusu olan İmam Hatip okulları, toplumun her kesiminde farklı tartışmalara farklı yorumların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Öcal ise çalışmasında İmam Hatip Okullarının kapanışını farklı ideolojik temellere dayandırmıştır; Daha açılışlarının ilk yıllarından itibaren Bakanlık tasarruf tedbirleri adı altında yalnızca İmam Hatip Okullarına tahsisat ayırmamış, yani

yapılan ödenekleri kesmiştir. Açılan okullardan mezun olan öğrencilere devlet istihdam yollarını kapatmıştır. Birtakım bahanelerle hocalar görevlerinden alınmıştır (2003: 70).

Kuruluşundan 1930'lu yıllara kadar İmam Hatip Okulları bazı dönemlerde yeterli öğrenci sayısını elde etmiş, hatta diğer okullara göre daha fazla mevcudu yakalamıştır. Fakat bazı dönemlerde çeşitli gerekçeler gösterilerek istikrarsız inişli çıkışlı seyrine devam etmiştir. Eylül 1930 yılında ise İmam Hatip Okulları kapatılmıştır (<http://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/>(erişim tarihi: : 25.01.2018).

Özellikle toplumdaki laikleşme çabası içerisinde olan kesim, İslamcı kesim arasındaki fikir ayrılıklarının ve hükümet politikalarının da etkisiyle imam hatipler hep gündemini korumuş ve istikrardaki düzensizliğini etkilemiştir.

Özgür ise çalışmasında İmam hatip okullarından şu şekilde bahsetmektedir; İmam hatip okulları 1920'lerin başlarından bu yana laik ve İslamcı kesimler arasındaki çelişkinin merkezinde yer almakta geniş sosyal ve siyasi meseleler bağlamı içinde tartışılmaktadır. İktidardaki hükümetlerin onlara nasıl baktığına bağlı olarak gelişme ve gerileme dönemlerinden geçmişlerdir. Belli hükümetler imam hatip okullarını laik düzene tehdit olarak mülhaza etmiş ve onları zayıflama yönünde tedbirler almıştır (2015:35).

1930 yılında İmam hatip okullarının kapanması ile 1948 yılında kadar din eğitimi veren herhangi bir okul veya kurum yoktur.

1949 yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak din hizmeti görevlileri kurslar yoluyla yetiştirilmeye başlandı. Ortaokul mezunu olan ve askerlik hizmetini tamamlamış kişilerin kabul edildiği 10 ay süre ile sınırlı İmam Hatip Kurslarından 1949 sonuna kadar yaklaşık 50 kişi bu kurslardan mezun oldu. Kursların süresi daha sonra iki yıla uzatıldı ve meslek okulu mezunlarının da kurslara girmesine olanak verildi. 1951 yılında ise bu uygulamaya son verildi.

1.2. 1950 DEMOKRAT PARTİ VE SONRASI

1930-1948 yılları ve 1940-1951 yılları arasındaki belirsizlik 1950 yıllarda Demokrat partinin iktidara gelmesiyle bu belirsizlik ortadan kalkmaya başlamıştır.

1950’lerde İmam hatip okullarının ve öğrencilerinin sayısı artarken milli eğitim bakanlığı da uygun bir idare arayışı başlamış, bu iradenin kuruluş sırasında İmam Hatip Okullarını özel öğretim kurumları genel müdürlüğünün yetkisi altına almıştır.1951-1952 öğrenim yılında 7 imam hatip okulu ve 876 öğrenci vardır. 1958-1959 öğrenim yılında 3625 öğrencisiyle 19 İmam Hatip okulun mevcuttur(Özgür, 2015: 48).

“Çelikdönmez ise çalışmasında demokrat parti dönemini şu şekilde anlatmıştır. İktidara 1950 seçimlerinden sonra gelen Demokrat Parti, seçim kampanyalarında söz vermiş olduğu İmam Hatip okullarını, iktidar olduğu ilk yılında açmıştır. Birinci devre 4, ikinci devre 3 yıl olan 7 yıl süreli ve bir bütün teşkil eden İmam Hatip Okulları 1951-1952 döneminde 7 vilayette açılmıştır. 1963-1964 öğretim yılında İmam Hatiplere ilk defa parasız yatılı öğrenci alınmaya başlanmıştır. 1970-1971 döneminde ise İmam Hatip sayısı 72’ye çıkmıştır, 12 Mart Muhtırası sonrasında kurulan geçici hükümetin 22 Mayıs 1972’de yayımlanan bir yönetmelikle, İmam hatip ortaokulundan sonra 4 yıl eğitim veren bir meslek okulu haline getirilmiş ve lise kısmını bitirenlere tanınan yükseköğretimin tüm programlarında eğitim hakkı kaldırılmıştır“(2013 akt: Akpınar, 2015:14).

1950 yılından 1972 ye kadar olan dönemde imam hatip okulları dalgalı bir seyir göstermiştir.1950 Demokrat partinin seçimi kazanmasıyla yükselişe geçen bu okullar 1970 e kadar sayısını ve etkinliğini artırmıştır.12 Mart 1972 askeri muhtırası ile imam hatip okullarının bu yükselişi düşüşe geçmiş ve etki alanı daratılmıştır. Yani İmam hatip okulları 1950 yılı ve 1973 yılları arasında yine çeşitli politikaların merkezi haline gelmiştir.

“1973 yılına gelindiğinde ise bugüne kadar İmam Hatip Okulları adı altında devam eden bu okulların adı İmam Hatip Liseleri olarak yeni bir şekil almıştır. Bu dönemde İmam Hatip Liselerinden mezun olanlara fark dersleri vermeden yükseköğretimin edebiyat alanlarına gidebilme hakkı ortaya çıkmıştır.1974’te kurulmuş olan CHP ve Millî Selâmet Partisi koalisyon hükümeti döneminde İmam Hatip Liselerinin ortaokul bölümü yeniden açıldı. 29 adet İmam hatip liseleri açılmış olup ve toplam okul sayısı 101’e ulaşmıştır” (Akpınar, 2015:15).

1.3. 1980 VE SONRASI

Bu dönemde ise farklı akımların özellikle yeni bir akım olan Türk-İslam sentezi modeli ile farklı olarak gündeme gelmiş bu ideolojilerle farklı dönemlerden geçmiştir.

“Bozan çalışmasında bu dönemden şu şekilde bahsetmiştir.1980’lere gelindiğinde, İHL, o dönemin sıklıkla dillendirilen Türk-İslam Sentezi modeli ekseninde yeniden ele alınmıştır. Bu dönemde İHL, laikliği kurucu ilke olarak benimseyen Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasi ve idarî yapılanması ile dindar vatandaşların toplumsal talep ve beklentilerini uzlaştırmaya yönelik bir ‘Cumhuriyet Projesi’ olarak görülmüştür.

Bunun sonucunda İHL'nin, 1980'ler sonrasında Türk-İslam sentezi olarak zuhûr eden siyasi düşünceler eksenindeki devlet politikası içinde, niteliksel ve niceliksel olarak dönüşüm geçirdiği görülmektedir” (Bozan, 2007:4).

1980 yılından 1997 28 Şubat Milli güvenlik kararlarına kadar olan bu 17 yıllık süreçte çeşitli politikalarında etkisiyle dönüşümlerle varlığını sürdürmüştür. Öcal bu süreci şu şekilde anlatmıştır.

“AİHL, Turgut Özal'ın kurduğu ilk hükümet döneminde açılmıştır. AİHL'nin kuruluş amacı, Avrupa'daki işçilerimizin çocuklarının Türkiye'ye getirilip buralarda yetiştirildikten sonra geldikleri yere din görevlisi olarak gönderilmesini sağlamaktır. Bunların ilki 1985'te Beykoz AİHL ismiyle açılmıştır. Daha sonra bu okul, 1990'da Kartal İlçesindeki yerine taşınmış ve adı Kartal AİHL olmuştur. Bu okul mezunlarının üniversiteye girişte büyük başarılar elde etmesiyle, bu okula olan ilgi artmıştır.. Yıllar içerisinde kuruluş amacının aksine, yurt içinden sınavla kazanıp kayıt yaptırılan bir okula dönüşmüştür. 2000 yılına kadar açılan AİHL sayısı bağımsız 7, bağlı müdürlük halinde 100 olarak, toplamda 107 AİHL mevcuttu. AİHL 3 kısımdan oluşuyordu; hazırlık kısmı, orta kısmı, lise kısmı. Hazırlık sınıfında ders programı yabancı dil ağırlıklı olmak üzere Türkçe, Kur'an'ı Kerim, beden eğitimi gibi dersler de mevcuttu. Orta kısım velise kısmın müfredatı bazı derslerin saat açısından farklılık göstermesi dışında klasik İHL ile aynıydı. AİHL'de yabancı dil klasik İHL'ye göre 8 saat daha fazla idi” (Öcal, 2015, akt: Akpınar, 2015:14.15).

1.4. 28 ŞUBAT 1997 VE SONRASI

İHL, 1997-1998 yıllarında Türkiye de gündemini korumaya devam etmiştir. Bu gelişmelerin sonucu olarak, 28 Şubat 1997 yılında Milli Güvenlik Kurulu'nda alınmış olan kesintisiz ve zorunlu 8 yıllık ilköğretim kararı ile İmam hatip liselerine bağlı orta kısım kapatılmıştır, Yüksek Öğretim Kanunu'nun 45. maddesinde yapılan bir düzenleme ile katsayı kararı alınmıştır. Bu karar ile İmam hatip mezunlarının İlahiyat dışındaki fakültelere girmeleri zorlaşmıştır (Kanburoğlu, 2011 Akt: Akpınar, 2015:15).

Kanburoğlu bu dönemi şu şekilde ifade etmiştir : 28 Şubat döneminde alınan bu kararlar, Türkiye de mesleki din eğitiminde ciddi bir tahribata yol açmıştır. 1996-1997 eğitim öğretim döneminde, Türkiye'de lise öğrenimi gören 100 öğrenciden 9'u İHL'ye devam etmiş bu oran 28 Şubattan sonra hızla düşmüştür (Kanburoğlu, 2011:4).

Yaşanan bu askeri ve siyasi gelişmeler, İmam Hatipleri ve toplumun İmam hatiplere olan talebini etkilemiştir. 12 Mart muhtırası ile bu talepler azalmış olsa da, 1997 yılına kadar bu okullara talep giderek artmıştır (Zengin, 2006,41).

28 şubat 1997’de Milli Güvenlik Kurulu, Başbakan Erbakan’a bir tavsiye listesi bildirmiş, ülkedeki İslami faaliyeti zayıflatmak için planlanan bu tavsiyeler Erbakan hükümetinin çözülmesine, yeni bir koalisyon hükümetinin kurulmasına yol açan ve imam hatip okullarının büyümesine ve mezunlarının önüne serilmiş fırsatları engelleyen bir dizi olayı ateşlemiştir (Özgür, 2015:62).

1997 ile 2002 arasında 511.502’den 77.392’ye düşmüştür. revaçtaki bazı okullarda kayıtlı öğrenci sayısındaki düşüş çok artmıştır: Adana İmam Hatip Lisesinde öğrenci sayısı 6500’den 230’a düşmüş bu durumu bazı okulların kapatılması takip etmiştir: İmam hatip okullarının sayısı zirve yaptığı 1997-1998 öğrenim yılındaki 605’ten 2001-2002 öğrenim yılında 558’e düşmüştür (Özgür, 2015:62).

1.5. 2002 SONRASI

Bu dönem İmam hatipler için yeni bir dönem olmuştur. Yeniden yapılandırılmış ve bağımsız bir hale gelmiştir. Yaygın ve Örgün din eğitiminin niteliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Din eğitiminin özgür bir platforma kavuşması için çalışmalar yapılmıştır.

“Çelik ve diğerleri çalışmasında bu dönemden şu şekilde bahsetmiştir: “28 Şubat sürecindeki olumsuzlukların ardından 2002 sonrası genelde din eğitimi, özelde ise İHO ile ilgili önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bunlardan en önemlisi, 2012’de çıkarılan 4+4+4 Eğitim Yasasıdır. Bu yeni düzenleme ile birlikte Türkiye’deki zorunlu eğitim kesintisiz 8 yıldan, 4+4+4 olmak üzere kesintili olarak 12 yıla çıkarılmıştır. 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçişle birlikte daha önce ilköğretim ve ortaöğretim şeklinde yapılan eğitim sistemi terk edilerek 4 yıl ilköğretim, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olmak üzere 3 kademeli bir yapıya geçilmiştir. 4+4+4 düzenlemesi ile yapılan en önemli değişikliklerden birisi, toplumsal taleplere dayalı olarak İHO’ nın orta kısımlarının yeniden açılmasıdır. Bu düzenleme ile MEB, Talim ve Terbiye Kurulu 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı kararıyla ortaokullarda 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarda seçmeli olarak okutulmak üzere haftada iki saat Kur’an-ı Kerim, Hz. Muhammed’in hayatı ve temel dinî bilgiler dersi konmuştur. Bu dersler liselerin 9, 10, 11 ve 12. sınıflarında da haftada iki saat olarak seçilebilmektedir”(Çelik, ve diğerleri, 2013:34).

“Akpınar’a göre ise bu dönem 2002 sonrasında bu okullarda önemli oranda nicel gelişmeler yaşanmış ve yaşanmaya devam etmiştir. Bundan sonra yapılması gereken, bu sayısal gelişmeleri kaliteyi artırarak taçlandırmak gerekir. Zira bir asırdır sürekli eleştiri ve hücumlara maruz kalmak, İHO modelinin bünyesinde savunma mekanizmalarının gelişmesini sağlamıştır. Bugün itibarıyla Türk Eğitim Sistemi önemli bir halkasını oluşturan İHO, ortaokul ve lise bölümlerinden müteşekkildir. Bu okulların öğretim programlarında diğer ortaokul ve lise programlarına ek olarak dini ve ahlaki eğitim veren dersler de yer almaktadır. Bu okullarda diğer okullarda

okutulan derslere ek olarak, Arapça, Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler gibi dersler zorunlu olarak okutulmaktadır. İHO'nın amacı, ara kademe meslek erbabı yetiştirmek ve üst öğrenime öğrenci kaynaklığı yapmak olarak ifade edilebilir" (2015 :14.15).

1.6. GÜNÜMÜZ

2012 yılında ülkemizde eğitim 12 yıl olarak zorunlu hale getirilmiş ve 4+4+4 olarak; dörder yıllık ilkokul ortaokul lise olarak kademelendirilmiştir. Buna göre velilerin tercihinin bırakılan ve zorunlu olmayan Anaokulundan sonra zorunlu eğitim başlamaktadır. Zorunlu eğitimin ilk kademesi olan 4 yıl ilkokuldan sonra ortaokul eğitimi gelmekte ve 5.sınıftan 8.sınıfa kadar zorunlu ortaokul dönemi başlamaktadır. Bu ikinci kademedeki okullar, ortaokul ve imam hatip ortaokulları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İsteyen anne baba çocuklarını ortaokula, isteyen de imam hatip ortaokuluna göndermektedir.

Din öğretimi genel müdürlüğünün verilerine göre; İmam hatip okullarında 2016-2017 eğitim öğretim yılında MEB ve DOGM' ne bağlı olarak 2.796 İmam hatip ortaokulu ve 1.410 Anadolu imam hatip lisesi ile toplamda 1.299.610 öğrenci eğitim ve öğretime devam etmektedir (http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx).

1.7. İMAM HATİP OKULLARINA GENEL BAKIŞ

30 Mart 2012 Tarihli 6287 Sayılı Kanun ile; dört yıl zorunlu ilkokullar ile dört yıl normal ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur.

1739sayılı milli eğitim temel kanunu 32.madde (1973) ile “İmam-Hatip Liseleri, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılan ve ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe yönelik hem de yüksek öğretime hazırlayan ve buna uygun programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.

1.7.1.İmam Hatip Ortaokulları

İmam hatip ortaokulları ile ortaokullarda uygulanan dersler ve öğretim programları aynıdır. Ortaokullarda ve imam hatip ortaokullarında, Sosyal bilgiler, Türkçe, İngilizce, Din kültürü ve ahlak bilgisi, Matematik Teknoloji ve tasarım,

Bilişim teknolojileri ve yazılım, Fen bilimleri, Görsel sanatlar, Müzik ve Beden eğitimi gibi dersler ortak okutulmaktadır.

Ortaokul ve İmam hatip ortaokulu arasındaki tek fark şöyledir: Ülkemizdeki bütün ortaokullarda, öğrenci ve velilerin isteği üzerine seçmeli olarak okutulan Temel dini bilgiler dersleri, Hz Muhammedin hayatı Arapça, Kuran-ı Kerim ve imam hatip ortaokullarında zorunlu ders olarak okutulmaktadır. İmam hatip ortaokulları, İmam hatip liselerine bir temel teşkil etmek ve ön hazırlık aşaması olmak üzere açılmıştır.

1.7.2. İmam Hatip Liseleri

On iki yıllık zorunlu eğitimin üçüncü kademesi olan öğrenciler ilgi, istek ve başarı durumlarına göre Diğer liselere gidebilmektedir. Ortaokuldan ve İmam hatip ortaokullarında liselere geçiş ve istenilen okula yerleşmek, tercih sırasına ve puan üstünlüğüne göre olmaktadır. Bunun içinde öğrencilerin 6,7 ve 8. sınıflardaki derslerden aldıkları puanlar ve Bakanlık tarafından 8. Sınıfa altı dersten yapılan merkezi ortak sınavdan elde edilen puanların belirli orandaki ortalaması esas alınmaktadır. Öğrenciler, ortaokul ve imam hatip ortaokulu sonrasında tercihlerine ve başarı puanlarına göre kendi şehirlerindeki veya Türkiye'nin bütün illerindeki Anadolu imam hatip liselerinin yada diğer lise türlerine Geçiş yaparak lise eğitimlerine devam etmektedirler (http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx).

Anadolu İmam hatip liselerini tercih eden öğrenciler 4 yıllık zorunlu eğitimlerini bu okullarda tamamlamaktadırlar. İsteyen ve şartları uyan öğrenciler 9. ve 10. Sınıfta imam hatip lisesinden diğer liselere ve diğer liselerden imam hatip liselerine geçiş yapabilmektedirler. İmam hatip liselerinde 4 yıllık eğitimini tamamlayan öğrenciler ülke genelinde devlet tarafından yapılan üniversite sınavlarına girebilmekte, aldıkları puan ve tercihlerine göre istedikleri fakülteye gidebilmektedirler.

1.7.3. İmam Hatip Okullarının Temel Özellikleri

İmam hatip okulları devlet tarafından açılan resmi okullardır. Okulların tüm iş ve işlemleri M.E.B tarafından yürütülmektedir. Bakanlık birimi olarak okullardan Din öğretimi genel müdürlüğü sorumludur. İmam hatip okullarında diğer okullarda olduğu gibi eğitim ve öğretim ücretsizdir. Okulların bütün maddi giderleri devlet bütçesinden karşılanmaktadır.

İmam hatip okullarında verilen din eğitimi ve öğretimi devletin denetim ve himayesi altında yapılmaktadır. Okutulan derslerin programları MEB ve DOGM tarafından hazırlanmaktadır. İslami ilimler ve din eğitimi alanında hazırlanan, uygulanan ve öğretim programında okutulan ders kitaplarında bilişsel yaklaşım ve çoğulculuk esas alınmaktadır. Derslerin ve öğretim programlarının hazırlanmasında ilahiyat fakültesi ve üniversiteler ile işbirliği yapılmaktadır.

Türk eğitim sisteminin bir parçası olarak faaliyet gösteren imam hatip okulları ülkede uygulanan eğitim politikalarına uygun olarak varlığını devam ettirmektedir. Okulların milli eğitimin bir parçası olması, eğitimdeki bilimsel gelişmelerden ve yeni uygulamalardan, modern eğitim yaklaşıma ve yöntem-tekniklerden yararlanılmasını sağlamıştır. Ayrıca okulların çağın gereklerine göre donatılmasına ve eğitim alanındaki yeniliklerine uygun olarak yönetilmesine imkan oluşturmuştur.

1.7.4. İmam Hatip Okullarında Okutulan Dersler

İmam hatip liseleri MEB tarafından açılan mesleki eğitime hem de bir üst programlara yüksek öğrenime hazırlayan buna uygun müfredat uygulayan özgün kurumlardandır. Bu okullarda fen ve kültür derslerinin yanı sıra İslami ilimlerle ilgili dersler birlikte okutulmaktadır. Bu okullarda başlangıçtan beri %70 fen ve kültür dersleri %30 İslami ilimlerle ilgili dersler okutulmaktadır. Bu oran okulların açıldığı ilk günden beri aynı ölçüde korunmuştur.

Tablo 1.İmam Hatip Liselerinde Okutulan Temel Dersler

İMAM HATİP LİSELERİNDE OKUTULAN TEMEL DERSLER	
FEN VE KÜLTÜR DERSLERİ (%75)	İSLAMİ İLİMLERLE İLGİLİ DERSLER (%25)
Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Matematik, İnkılap Tarihi, Fizik, Kimya, Biyoloji, Felsefe, Mantık, Yabancı Dil, Psikoloji, Sosyoloji, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi, Müzik, Dini Musiki ve bu alanlardaki diğer seçmeli dersler.	Kuran-ı Kerim, Arapça, Siyer, Temel Dini Bilgiler, Fıkıh, Hadis, Tefsir, Akaid, Kelam, Osmanlıca, Dinler Tarihi, İslam Kültür ve Medeniyeti, Hitabet ve mesleki Uygulama, İslam Kültür ve Medeniyeti ve bu alandaki diğer seçmeli dersler.

(http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx)

Tablo 2. Anadolu İmam Hatip liselerinde Okutulan Temel Dersler

DERSLER	9.SINIF	10.SINIF	11.SINIF	12.SINIF	TOPLAM
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	5	5	20
Tarih	2	2	2	-	6
T.c İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	2	4
Coğrafya	2	2	-	-	4
Matematik	6	6	-	-	12
Fizik	2	2	-	-	4
Biyoloji	2	2	-	-	4
Felsefe	-	2	2	-	4
Yabancı Dil	5	2	2	2	11
Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Müzik	2	1	1	1	5
Sağlık Bilgisi ve Trafik kültürü	1	-	-	-	1
Arapça	4	3	-	-	7
Kimya	2	2	-	-	4

Tablo 3. Anadolu İmam Hatip Liselerinde Öğrenciler Fen Alanında Tercih Yaptıklarında Ders Saati Sayıları

DERSLER	9.SINIF	10.SINIF	11.SINIF	12.SINIF	TOPLAM
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	5	5	20
Tarih	2	2	2	-	6
T.c İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	2	2
Coğrafya	2	2	-	-	4
Matematik	6	6	6	6	24
Fizik	2	2	4	4	12
Biyoloji	2	2	2	4	10
Felsefe	-	2	2	-	4
Yabancı Dil	5	2	2	2	11
Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Müzik	2	1	1	1	5
Sağlık Bilgisi ve Trafik kültürü	1	-	-	-	1
Arapça	4	3	-	-	
Kimya	2	2	4	4	12

http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx

(erişim tarihi: :25.07.2018).

Tablo 4. Anadolu İmam Hatip Liselerinde Sosyal Bilimler Alanında Tercih Yapan Öğrencilerin Ders Saati Sayıları

DERSLER	9.SINIF	10.SINIF	11.SINIF	12.SINIF	TOPLAM
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	5+2	5+2	25
Tarih	2	2	2	-	6
T.c İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	2	2
Coğrafya	2	2	4	4	12
Matematik	6	6	6	5	23
Fizik	2	2			4
Biyoloji	2	2	-	-	4
Felsefe	-	2	2	-	4
Yabancı Dil	5	2	2	2	11
Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Müzik	2	1	1	1	5
Sağlık Bilgisi ve Trafik kültürü	1	-	-	-	1
Arapça	4	3	-	-	7
Kimya	2	2	-	-	4
Mantık	-	-	-	2	2
Psikoloji	-	-	2	-	2
Sosyoloji	-	-	-	2	2
Çağdaş Türk Ve Dünya Tarihi	-	-	-	3	3
İslam Bilim Tarihi	-	-	2	-	2

http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx
(erişim tarihi: :25.01.2018).

İmam hatip ortaokulları ile ortaokullarda uygulanan dersler ve öğretim programları aynıdır. Ortaokul ve İmam hatip ortaokulu arasındaki tek fark şöyledir: Ülkemizdeki bütün ortaokullarda, öğrenci ve velilerin isteği üzerine seçmeli olarak okutulan dini dersler imam hatip ortaokullarında zorunlu olarak okutulmaktadır.

Tablo 5. İmam Hatip Ortaokullarında Haftalık Ders Çizelgesi

İMAM HATİP ORTAOKULU HAFTALIK DERS ÇİZELGEZİ					
DERSLER		SINIFLAR			
		5.SINIF	6.SINIF	7.SINIF	8.SINIF
Z	TÜRKÇE	6	6	5	5
O	MATEMATİK	5	5	5	5
R	FEN BİLİMLERİ	4	4	4	4
U	SOSYAL BİLGİLER	3	3	3	-
N	T.C İNKİLAP TARİHİ VE	-	-	-	2
L	ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2
U	YABANCI DİL	3	3	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	2
D	GÖRSEL SANATLAR	1	1	1	1
E	MÜZİK	1	1	1	1
R	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	1	1	1	1
S	TEKNOLOJİ VE TASARIM	-	-	2	2
L	BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE	2	2	-	-
E	YAZILIM	2	2	-	-
R	REHBERLİK VE KARIYER	-	-	-	1
	PLANLAMA	-	-	-	1
	KURAN-I KERİM	2	2	2	2
	ARAPÇA	2	2	2	2
	PEYGAMBERİMİZİN HAYATI	2	2	2	2
	TEMEL DİNİ BİLGİLER	1	1	1	1
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI		34	34	34	35

http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx
(erişim tarihi: :25.01.2018).

Tablo 6. İmam Hatip Ortaokullarında Zorunlu Ders Saati Sayısı

ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAM			34	34	34	35
S E Ç M E L İ D E R S L E R	Din, Ahlak ve Değerler	Seçmeli Kuran-ı Kerim (4)	2	2	2	1
			1	1	1	
	Dil ve Anlatım	Okuma Becerileri (1)	2-1	2-1	-	1
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)	2-1	2-1	2-1	1
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)	2-1	2-1	2-1	1
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)	-	-	2-1	1
	Yabancı Dil	Yabancı Dil (4)	2-1	2-1	2-1	1
	Fen bilimleri ve Matematik	Bilim Uygulamaları (4)	2-1	2-1	2-1	1
		Matematik Uygulamaları (4)	2-1	2-1	2-1	1
		Çevre ve Bilim (1)	-	-	2-1	1
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (2)	-	-	2-1	1
	Sanat ve Spor	Görsel Sanatlar (2)	2-1	2-1	2-1	1
		Müzik (4)	2-1	2-1	2-1	1
		Spor ve Fiziki etkinlikler (4)	2-1	2-1	2-1	1
		Drama (2)	2-1	2-1	-	-
		Zeka Oyunları (2)	2-1	2-1	2-1	1
	Sosyal Bilimler	Halk Kültürü (4)	2	2	2	1
		Kent Kültürü (1)	2	2	2	1
		Medya Okuryazarlığı (1)	-	-	2-1	1
		Hukuk ve Adalet (1)	-	2-1	2-1	-
		Düşünme Eğitimi (2)	-	-	2-1	1
		Seçilebilecek Ders Saati Toplam	2	2	2	1
		TOPLAM DERS SAATİ	36	36	36	36

http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx
(erişim tarihi: :25.01.2018).

2. MÜZİK

2.1. MÜZİK (MUSİKİ)

Müzik ile ilgili birçok kişi tarafından çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlamalar birbirinden farklı gibi görünse de hepsinde seslerin anlamlı hale getirilmesi, ölçülü seslerin terkip edilmesi ve kulağa hoş bir etki bırakması konusunda ortak bir yanı vardır. Bu tanımlamaların bazıları şunlardır; Müzik kelimesi aslen Yunancadır. Arap dilindeki (mûsikî) /(mûsikâ) kelimeside aynı köktendir (Farmer, 1979: 678).

Müzik nedir sorusuna çok çeşitli cevaplar verilmiş ve müziğin anlamını, niteliğini izah etmek amacıyla bir takım tarifler ileri sürülmüştür. Jean-Jacques Rousseau müziği şöyle tarif eder müzik seslerin kulakta hoş bir sada bırakacak şekilde düzenlemektir. Bir deyişlede ölçülü seslerin aracılığı ile estetik bir etki bir heyecan husûle getirme sanatıdır (Uludağ, 2005:13).

“Tanrıkorur’a göre insanla yaşıt olan nağme sanatının adı Yunancadan alınmıştır. Dünyanın bütün dinlerinde aynı asıldan çıktığı belli olan benzer şekillerde kullanılır. Yunancada, o dilin alfabesine göre m-o-u-s-a harfleriyle yazılan ve “mûsa diye okunan “peri” anlamında bir kelime vardır. Yunancanın kurallarına göre bir kelimenin sonuna gelen –ike veya –ika takısı, o kelimeye “konuşulan dil” anlamını kazandırır. Mûsa’ya eklenen –ike takısı peri kelimesine de “perilerin konuştuğu dil” anlamını verir. Mûsiki ve şiire daha sonraları İslami terimle “meleklerin dili” denmiş olmasından da anlaşılacağı gibi müzik kelimesinin kökündeki bu perice anlamı tariflerin en kısası ve en güzelidir” (1998:13).

Terim manası olarak müziğin birçok tanımı bulunmaktadır. Yaygın tanımlardan birisi şöyledir:”Mûsiki; bir duygu düşünce yada fikri veya doğal bir olayı anlatmak amacıyla, ölçülü ve ahenkli seslerin belli bir sanat telakkisi içerisinde, ritimli veya ritimsiz olarak estetik bir şekilde bir araya getirme sanatıdır (Özkan:2007,35).

Farabi (870-950)’ye göre: Mûsiki sanatı, genel olarak nağmeler ve nağmeleri daha güzel hâle getiren her türlü çalışmayı kapsayan bir sanattır.

Müzik iki temele dayanır, bunlardan birisi ses, bir diğeri ise ölçüdür. Sese çekicilik, güzellik bir tesir gücü verilmektedir. Taşların ustaca dizilmesinden mimari eserlerin, renk ve ışıkların maharetli bir şekilde sıralanışından tabloların, kelimelerin, sanatkârane düzenlenişinden edebi eserlerin meydana gelmesi gibi, seslerin intizam ve insicamlı bir şekilde dizilişinden de müzik eserleri belli bir varlık ve biçim kazanır. Sesler arasındaki orantı ve ahenk ise müziği ortaya çıkarır (Uludağ, 2005:12).

2.2. MÜZİĞİN (MUSİKİNİN) KÖKENİ

İlk insandan bugüne kadar insanoğlunun musikiyle veya sanatla hep bir alakası olmuştur. Mağarada dahi kemik ve taşları birbirine vurmak suretiyle ortaya ilk müziğin temelleri, mağara duvarlarına kazılan figürler ile de, resim sanatının ilk temelleri atılmıştır. Buda insanoğlunun sanata ilkel dönemlerde bile nasıl ihtiyaç duyduğu koymaktadır.

“Mûsikîyi, ilk insan ve ilkel zamanlar için bugün bizim algıladığımız şekliyle değerlendirmek elbette yanılığ olur. İnsanın, ilk zamanlarda duyduğu seslere karşı güçlü karşılık vermesi korkusuyla ilgilidir. Tabiatla karşı durmakta olan insan, zamanla uyum içerisinde yaşayarak ahengi keşfetmiştir. Henüz konuşma dilinin gelişmediği, doğa ve hayvan seslerini taklit etmek suretiyle iletişim kurma çabası içerisinde olan ilk insan için mûsikî; bir araç, bir yardımcı ve hayatını kolaylaştıran bir arkadaş olmaya başlamıştır. “İlk insanın; doğa seslerini yansıtmaması, kendi sesini rüzgârın, denizin, kuşun sesine benzetmesi, ezginin doğması yolunda ilk adımlar olmuştur. Önce doğayı yansıtmak için sesini yükselten insanoğlu, sonra yalnızlığını unutmak, doğa güçlerine tapınmak için mırıldanmaya başlamış, korkusunu yenmek için çığlıklar atmış, daha sonra da ruhsal değişimine göre kimi neşeli kimi hüznü ezgiler yaratmıştır” (İlyasoğlu.1999:2).

“Gökçöl çalışmasında musikinin kaynağını şu şekilde ifade etmiştir. Mûsikînin kaynağına, onu oluşturan etkenlerin neler olduğuna, nerede, nasıl ve ne zaman, hangi şartlar sonucunda meydana geldiğine ilişkin kesin ve doğru bilgilere günümüzde ulaşamayacağı mâlûmdur. Eski çağlardan günümüze pek çok aşamalardan geçen mûsikî, tarihi süreç içerisinde onu anlamaya ve yaşamaya başlayan insanın merakını uyandırmış, kaynağının neler olabileceği konularında fikirler üretmesine sebep olmuştur. Bu konuya ilişkin Bernard Champigneulle, mûsikînin kökeninin kutsal olması gerektiğini, insanların ortak içgüdülerini oluşturan temellerin mûsikînin kökeninde bulunduğunu ve dini özellikler taşıyan ayinlerle ilgili olarak meydana geldiğini öne sürmüştü” (1975:7).

3. MÜZİK EĞİTİMİ VE MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR

3.1.GENEL MÜZİK EĞİTİMİ

Genel müzik eğitimi; Anaokulu ilk ve ortaöğretim kurumlarında genellikle müzik öğretmeni aracılığıyla veya sınıf öğretmenlerince koordine edilir.2005 yılında Ankara’da toplanan “Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanları “,genel müzik eğitiminin temellerini şöyle belirtmiştir.

- 1) Müzik eğitimi, temel insan haklarından biridir.
- 2) Genel müzik eğitimi herkes için gerekli, zorunlu sürekli ve kesintisizdir.
- 3) Müzik kültürü genel kültürümüzün vazgeçilmez bir ögesidir
- 4) İnsanın müziksel gelişimi ve başarısı, genel gelişimini ve akademik başarısını olumlu yönde etkiler (Tarman, 2016:9).

Uçan’ a göre, Genel müzik eğitimi, aslında, her yaş grubunda her düzeyde gerekli ve zorunludur. Çünkü müzik, düzey ne olursa olsun herkese kazandırılması esas olan asgari genel kültürün başta gelen ayrılmaz öğelerindendir. Ancak ülkemizde okul öncesi ve ilköğretimde zorunlu olduğu halde ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerinde zorunlu değildir. Genel müzik eğitimi okul öncesi ve ilköğretimde sınıf öğretmeni ortaokul ve lisede müzik öğretmeni tarafından okutulur. Üniversitede ise müzik okutmanı veya müzik öğretim görevlisi tarafından yürütülür (1997:31).

Genel müzik eğitiminin temel sorunlarından birisi ise ilköğretim düzeyinde müzik derslerinin sınıf öğretmenleri tarafından verilmesidir. Sınıf öğretmenleri, lisans dönemlerinde müzik eğitimini sadece iki yarıyıl aldıkları ve müzik alanında yeterli bilgi donanımına sahip olmadıkları için bu dersi uygun ve etkin bir şekilde işleyememektedir. Bazı sınıf öğretmenleri ise müzik dersinde başka dersler işlemektedir. Bu durumların hepsi ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin ortaöğretime geldiklerinde bu derse karşı hazır bulunuş durumlarının yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

3.2.AMATÖR (ÖZENGEN) MÜZİK EĞİTİMİ

Amatör (özengen) müzik eğitimi belli bir müzik alanında mesleki ve profesyonellik kaygısı olmadan, hobi ve zevk amacı alınan müzik eğitimidir. Bu eğitim genellikle belli bir seviyeye ulaşmış alanında yetkin kişilerce verilir.

Uçan' a göre amatör müzik eğitimi, müzik yada müziğin belli bir dalında amatörce ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik bir sanat dalı olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar (1997:31).

Tarman'a göre amatör müzik eğitimi; müziğe ilgi gösterip, gönül verenlere yöneliktir. Etkin bir müziksel katılımı doyum sağlamak bunu sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışları kazandırmayı amaçlar. Bireyin yetenekli olmasından ziyade istekli olması daha önemlidir. Bu eğitim genellikle müzik dershaneleri, kurslar ve özel dersler yoluyla bir müzik eğitimcisi yada çalgı öğretmeni tarafından verilir (2016:10).

Amatör (Özengen) müzik eğitiminin temel sorunlarından birisi ise gerekli müzikal yeterliliği olmayan veya mesleki formasyona sahip olmayan kişiler tarafından verildiğinde öğrenilen bilginin yanlış oturmasına veya şekillenmesine neden olur. Yanlış öğrenilen bu bilgilerin düzeltilmesi de çok güç olur.

3.3.MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ

Mesleki müzik eğitimi müziğe belli oranda yetenekli kişilerin müzikte bir veya birden fazla alanda profesyonelleşmeye, mesleki yeterliliğe, müziği meslek olarak seçmek isteyenlere yönelik alınan bir eğitimidir.

Uçan' a göre Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütününü, bir kolunu yada dalını, o bütün, kol yada dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme meyil'i gösteren, seçme olasılığı bulunan yada öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin yada mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (1997:32).

Mesleki müzik eğitimi, müziği bir meslek olarak seçmek isteyen kişilere yöneliktir. Bu nedenle mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları kazandırmayı

amaçlar. Bu süreç uzman kişilerce yürütülür. bu eğitimde, belli düzeyde müzik yeteneğine sahip olmak, müzik yeteneği sınavlarında başarılı olması zorunludur (Tarman, 2016:10).

Mesleki anlamda müzik eğitimi veren kurumlarımız, müziğin belli bir alanına veya genel bir müzik yeteneği olan kişileri, güzel sanatlar liseleri ile ortaöğretimden başlayarak yetiştirmeye başlar. Yükseköğretimde ise bu görevi Konservatuarlar, Eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği bölümleri ve Güzel sanatlar fakülteleri müzik bilimleri bölümlerinden alır.

3.3.1. Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlar

3.3.1.1. Konservatuarlar

Devlet Konservatuarları genelde 3 bölüm altında toplanmıştır bunlar; Sahne Sanatları, Müzik ve müzikoloji bölümleridir. Bu üç bölümün yanında bazı üniversitelerde, Çalgı Yapımı ve Geleneksel Türk Müziği bölümleri de yer almaktadır.

Müzik bölümüne; İlköğretim 5. Sınıf sonrası öğrenci alınmakta üflemeli çalgılar, vurmali çalgılar, yaylı çalgılar, piyano, arp, bestecilik, orkestra ve bando şefliği dallarında profesyonel icracılar yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Tarman, 2016:13).

Sahne Sanatları bölümünde tiyatro, bale, modern dans, opera, şan ve koreoloji anasanat dalları yer alıyor. Sahne Sanatları bölümünde eğitim alan öğrenciler düzenli olarak, yurtiçinde ve yurtdışında atölyelere ve seminerlere katılırlar. (Tarman, 2016,13)

Müzikoloji bölümüne: Lise sonrası öğrenci alınmakta ve etnomüzikoloji ve folklor dallarında müzik bilimcisi, müzik araştırmacısı, müzik araştırmacısı, müzik eleştirmen ve yazarları yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Tarman, 2016,13).

3.3.1.2. Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri

Eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim verilmektedir. Liseden sonra genel yetenek sınavını başarıyla geçmiş öğrenciler

kabul edilmektedir. Öğrenciler liseden üniversiteye geçiş sınavından belli bir baraj puanı alarak bu sınava girmeye hak kazanırlar. Dört yıllık bir eğitim sonrası genel müzik eğitimi ve müzik eğitiminin her türüne yönelik müzik öğretmenleri yetiştirilmektedir.

3.3.1.3. Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bilimleri Bölümleri

Güzel sanatlar fakültelerinin müzik bilimleri bölümleri de yükseköğretim düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarımızdır. Bu okullara da eğitim fakülteleriyle aynı koşulları sağlayan lise mezunlarından bölümlerin yapmış olduğu giriş-yetenek sınavını kazanan öğrenciler kabul edilmektedir. Bestecilik, müzikoloji, müzik kurumları, müzik teknolojisi vb. dalları bulunan bölümlerin amacı, besteci, müzikolog, müzik eleştirmeni, müzik yazarı, müzik teknoloğu ve müzik kuramcısı yetiştirmektir (Tarman, 2016:14).

3.3.1.4. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri

İlköğretimden sonra ortaöğretim düzeyinde mesleki sanat eğitimi veren kurumlardır. Her yıl ikinci dönemin bitişinden sonra yapılan yetenek sınavıyla her bölüme 30 öğrenci alınmaktadır. Bu okullarda resim ve müzik bölümü olmak üzere iki bölüm vardır. Başvuru şartında resim ve müzik ders notu ortalamasının 4.00 olması gerekmektedir. Bu liselerden mezun olan öğrenciler müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarına başvurmaktadır (Tarman, 2016:14).

4. MÜZİK VE İNSAN

İnsan yaşamı boyunca sanatın her türüne, estetiğe, güzelliğe ihtiyaç duymuştur. Sanatın bir dalı olan müzikle de Anne karnından başlayıp yetişkinlik dönemine kadar, hep iç içe olmuştur.

Müzik, insan yaşamının her evresinde yer alan, onsuz olunamayan bir olgudur. Bireyin doğum öncesi oluşma evresinde dolaylı olarak kurulmaya başlayan insan-müzik ilişkisi, doğumdan sonra “Doğrudan ilişki” biçimine dönüşür ve gittikçe zenginleşerek, gelişerek insanın yaşamı boyunca sürer gider (Uçan, 1997:12).

Müzik insan kalbini harekete geçirir ve heyecanlandırır. Vezinli nağmelerle insan ruhu arasında, ilahi bir sır olarak şaşırtıcı bir ilgi vardır. Vezinli nağmeler karşısında insanların el, ayak ve başlarından nağmeye uygun hareketler meydana gelir. Bu hususta şöyle denilmiştir “İlkbahar ve çiçeklerinin, ud ve tellerinin hareketlendiremediği kişide, tedavisi olmayan bir karakter bozukluğu vardır (Düzenli, 2014:12).

4.1. MÜZİĞİN İNSAN ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

4.1.1. Ruhsal Etkileri

“Safiyuuddin Urmevi (1224-1294) ‘ye göre çeşitli makamlardaki bestelerin, insanlar üzerinde bıraktığı psikolojik tesirleri incelemiş ve bu makamlardan, Nevâ, Buselik, Uşşâk gibi makamların insan ruhuna güç, cesaret ve tam bir ferahlık verdiğini iddia etmiştir. Ayrıca bu makamların, Türklerin, Habeşlilerin, Zencilerin tabiatına uygun düştüğünü ve aynı zamanda dağlık bölgelerde oturan insanlara da tesir ettiğini belirtmiştir. Rast, nevrüz, ırak ve ısfahan makamlarının insanı çok hoş ve zevkli bir şekilde rahatlattığını; Büzürk, Rahevî, Zirefkende, Zengüle ve hüseyni makamlarının ise insana hüznü ve gevşeklik verdiğini; bu makamlarla okunan şiirlerin de bu durumlara uygun olması gerektiğini kaydetmektedir” (Düzenli, 2014:35).

Yiğitbaş çalışmasında; müziğin insan ruhu üzerindeki etkisini ifade hususunda iki İngiliz doktordan aktarılan bir deneyde şöyledir: Doğumlarından 14 hafta önce ,doğacak çocukların ana karnındaki durumlarını tetkik etmek isteyen bu hekimler, eski muayene usûllerini neticesiz ve radyografi muayenesini de tehlikeli bularak müzikal muayene usûlünü tercih etmişlerdir.290 gebe kadın üzerinde yapılan müşahedede ana karnına yakın bir mesafede teyp ve plak çalmak suretiyle altısı müstesna diğerlerinin, müzikten etkilenecek analarının karınlarını tekmeledikleri ve kalp atışlarının arttığı anlaşılmıştır. istisna teşkil eden altı çocuğun da ikisi ölü doğarken diğer dördünün anormal olduğu ortaya çıkmıştır (1968:4).

“Farabi (870-950) Türk musikisindeki makamların ruha ne şekilde etki ettiğini belirtmiş ve hangi makamın günün hangi zamanında nasıl ve ne şekilde tesir ettiğini şu şekilde açıklamıştır;

1. Rast makamı: İnsana sefa (neşe-huzur) verir.
2. Rehavi makamı: İnsana beka (sonsuzluk fikri) verir.
3. Kuçek makamı: İnsana hüznü ve elem verir.

4. Büzürk makamı: İnsana havf (korku) verir.
5. Isfahan makamı: İnsana hareket kabiliyeti, güven hissi verir.
6. Neva makamı: İnsana lezzet ve ferahlık verir.
7. Uşşak makamı: İnsana gülme hissi verir.
8. Zîrgüle makamı: İnsana uyku verir.
9. Saba makamı: İnsana cesaret, kuvvet verir.
10. Buselik makamı: İnsana kuvvet verir.
11. Hüseynî makamı: İnsana sükûnet, rahatlık verir.
12. Hicaz makamı: İnsana tevazu verir.

Fârâbî aynı zamanda Türk musikisindeki makamlarının zamana göre psikolojik etkilerini de şu şekilde göstermiştir:

1. Rehavî makamı: Yalancı sabah vaktinde etkili
2. Hüseynî makamı: Sabahleyin etkili
3. Rast makamı: Güneş iki mızrak boyu iken etkili
4. Buselik makamı: Kuşluk vaktinde etkili
5. Zîrgüle makamı: Öğleye doğru etkili
6. Uşşak makamı: Öğle vakti etkili
7. Hicaz makamı: İkinci vakti etkili
8. Irak makamı: Akşamüstü etkili
9. Isfahan makamı: Gün batarken etkili
10. Neva makamı: Akşam vakti etkili
11. Büzürk makamı: Yatsıdan sonra etkili
12. Zîrefkend makamı: Uyku zamanı etkilidir “(Altınölçek, 1998: 61).

4.1.2. Müziğin Sağlık Üzerinde Etkileri

Müziğin tıbbi etkileri açısından birçok araştırma yapılmıştır. Ruh sağlığı rahatsızlıklarının yanında bedensel rahatsızlıklarda da müzikten faydalanan Sûfiler,

müziğin insan sağlığı üzerinde yaptığı tesirlerden bahsetmişler, ve müziğin bu hususiyetini bu sanatın faydalı ve lüzumlu oluşunun bir delili olarak görmüşlerdir.

“Müziğin ıstırapları teskin eden, ağrıları dindiren ve saraları kesen bir niteliği bulunduğu göz önünde bulunduran bugünkü tababet de, müziği geniş ölçüde ruhi ve akli hastalıkların tedavisinde kullanmaktadır. Bakırköy Akıl ve Ruh Hastanesinde zaman zaman meşhur müzisyenlere konserler verdirilmesi, modern tababet de müziğin önemi gösterir. Modern hekimlikte, sadece sinirsel hastalıklar için değil, uykusuzluk, baş ağrısı, mide veya on iki parmak bağırsağı ülseri gibi organik hastalıkların tedavisinde de müzikten istifade edilmektedir”(Uludağ, 2004:209).

5. MÜZİK ALGISI

5.1. ALGI

Algı kendi içinde farklı boyutları olan bir kişiye dışarıdan gelen uyarıcıların tamamıdır. Bu uyarıcılar bize beş duyu organımız vasıtasıyla gelir. Bu uyarıcıları mantıklı bir hale getirerek algı sürecini başlatmış oluruz. Hayatı algılar ve anlamlandırmış oluruz.

İnsanlar çevrelerindeki uyarıcılardan duyu organlarına gelen ayrı ayrı uyarımları anlamlı bir şekilde örgütleyerek, anlam verirler. Yani beş duyu organımıza gelen bu uyarımların anlamlı hale getirilmesi sürecine algı denir (Erden ve Akman.1996 :146).

Bireyin ruh hali, dünyayı nasıl algıladığını etkileyen önemli faktörlerden biridir. Sosyal yapı içinde oluşturulmuş seçenekler ve olasılıklar çerçevesinde, algısal farklılıklar kişinin psikolojik durumuna göre oluşur ve değişir. Psikolojik durum algıyı etkiler ve değiştirir ve dolayısıyla iletişimi de değiştirir. (Erdoğan, 2002: 164)

“Morgan’a göre öğrenirken ve düşünürken, kullandığımız duyuşsal bilgiyi biz duyum ve algı olmak üzere iki düzeyde işleriz. Duyum bir ışığın parlaklığı, bir ses tonunun perdesi, kahvenin sıcaklığı veya iğne battığında duyduğumuz acı gibi ilkel yaşantıları içerir. Duyumlar yaşantıların hammaddeleridir; ancak yaşantı bir dizi duyumdan ibaret değildir. Günlük yaşamımızda duyumlarımızı sürekli olarak bir yorumlama işlemine tabi tutarız. Tonlar dizisini melodi olarak, soğuk ıslak bir duyumu yağmur olarak yorumlarız. Duyumları yorumlama, onları anlamlı hale getirme sürecine algı denir”(Morgan,1993:265 akt, Sazak,2008:5).

Cüceloğlu’ na göre algı kavramı dışarıdan gelen duyumların beyin tarafından olumlu ya da olumsuz bir yaklaşımla işlenmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Sıklıkla duyu ile karıştırıldığı görülen algı kavramı duyu aynı şey değildir ve algı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Algılama sırasında beyin, bireyin o anki durumu,

geçmiş yaşantılarını, beklentileri, beş duyu organından gelen uyarıcıları toplumsal ve kültürel etkenleri hesaba katarak işlem yapar (2007 :118,122).

5.2. MÜZİKSEL ALGI

Müziksel algı birçok boyutu olan ve farklı boyutlarıyla ele alınması gereken bir konudur. İnsan yaşamında doğumundan ölümüne kadar müziksel algıyı oluşturan, etkileyen, değiştiren, çeşitlendiren, şekillendiren, belli bir olgunluğa eriştiren birçok etkene müziksel algı denir.

“Birey olarak insan, içinde bulunduğu çevrede titreşimler ortamında yaşar. Bu ortamın en önemli öğelerinden biriside ses titreşimleridir. Kulağa gelen titreşimler, yani işitsel uyarılar herhangi bir nesnenin titreşmesinden doğarlar. İnsan kulağı, genel olarak saniyede 20’den az 20.000’ den çok olan ses titreşimlerine karşı duyarlı değildir. Bu nedenle günümüz insanı, ortalama olarak saniyedeki titreşim sayısı 20 ile 20.000 arasında olan sesleri duyabilmektedir. Kulağa gelen titreşimleri, kulaktan girip belli bir sınır yolundan geçerek beyine ulaşır ve böylece işitme süreci tamamlanmış olur. Bu süreç, psikolojik oluşumların en yalın öğeleri olan algılamanın fizyolojik yanısıdır. Bu fizyolojik sürecin sonunda algılama meydana gelir. Algılama süreci beyinde gerçekleşir. Algılamada beyine ulaşan uyarılar kümeler halinde örgütlenir ve aynı zamanda bir anlam kazanır. Örgütlemeyi gerektirmeyen yarım bir uyarım bile beyinde yorumlanır. Görülüyor ki, işitsel duyular onlara dayalı algılamanın meydana gelmesini sağlayan fizyolojik oluşumlardır” (Yayla,2006:35).

Peynircioğlu’na göre müziğin algılanma ve anımsanmasını başka maddelerin algılanması ve anımsanmasından değişik kılan en önemli etken ise müziğin çoğu kimse için sadece duyudan ibaret olmasıdır. Konuşmaların çoğunu sözcük sözcük tekrar etmek imkansız olsa da genelde aynı konuşmayı duyan iki insan değişik şekillerde de olsa o konuşmanın özünü aktarabilirler. Müzikte ise algılama ve anımsama sadece perde, perde aralıkları, tını ve ritim gibi müziğin öğelerinin kendilerini olduğu gibi algılamak ve anımsamakla mümkündür, yani bilmediğimiz bir dilde tekerleme ezberlemek gibi. Yine de perdelerin düzenlenirken ortaya çıkardığı yapı, müziğin nispeten kolay algılanmasına yol açar. Bilmediğimiz bir dildeki tekerlemeyi algılamak ve ezberlemekten daha zordur” (1996:14).

5.3 MÜZİK ALGI VE TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Müzikte tercihleri ve algıyı etkileyen birçok etmen vardır. Bu etmenler yaş, cinsiyet, kişilik etkenleri, sosyal etkenler, dini ve ideolojik etkenler, etnik köken ve bulunduğu coğrafyanın etkisi gibi başlıklar altında toplanabilir. Müzikte algı konusu akademik ortamlarda araştırma konusu olmuş birçok kişi tarafından çalışmalar yapılmıştır.

“Şenel çalışmasında müzikte algı ve tercihleri etkileyen faktörleri şu şekilde anlatmıştır; Müzik tercihleri çok çeşitli etkenlerle örülen karmaşık bir sürecin sonunda ortaya çıkar. Müzik zevki her ne kadar estetik bir anlamda kabul edilse ve

basitçe hoşlanmayla bağdaştırılsa da bu beğeniyi oluşturanın ne oranda kişinin kendisi olduğu bile tartışılabilir durumdadır. İnsanın kendi psikolojik durumunu seçemediği gibi içinde bulunduğu toplum ya da koşullara da karar veremediği bir gerçektir. Tüm bu etkenler ise müzik seçiminin yönünü belirler. Öte yandan müzik seçiminde kişiliğin oynadığı rol ve bireyin kabul ettiği sosyal kimliğin önemi de yadsınamaz. Aynı yaş ya da cinsiyette aynı toplum ve benzer aile ortamlarında büyüyen insanların farklı tercihleri olabilir. Bu durum tercihlerde bireye ya da bireysel koşullara bağlı etkenlerin de önemli olduğunu gösterir” (2014:226).

5.3.1.Yaş Cinsiyet ve Kişilik Etkenleri

Müzik algı tercihlerinde yaş etkeni bir insanın küçük yaşlardan başlayıp yetişkinlik dönemine kadar geçirdiği müziksel süreçtir. Çocukluk dönemlerinde sevdiği bir müzik tarzını ergenlik, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde beğenmeyebilir. Her bir dönemin kendine özgü bir beğeni durumu vardır. Bununla beraber bir yaş döneminde beğendiği bir müziği başka bir dönemde severek dinleyebilir.

Müziğin insanın hayatındaki önemli olaylarla ilişkilendirildiği durumlarda belli bir zaman sonra tekrar dinlemenin yarattığı çağrışımın müzik tercihiine etki edeceği de düşünülebilir. Özellikle pop müzikle ilgili olarak gençlik yıllarında oluşturulan müzik zevkinin yıllar geçse de değişmediğini gösteren bazı çalışmalar bulunmaktadır (Russell, 1997:146; Akt. Şenel, 2014:216).

Müzikteki algı ve tercihlerde cinsiyet rolü de önemli bir yere sahiptir. Kadınlar ve erkekler arasında farklılıklar meydana gelmektedir. Bu farklılık, erkek ve kadının arasında sosyal rol ruhsal ihtiyaçların farklı oluşundan gelir.

Müzikte hem çocukluktan yetişkinliğe kadar yaşanan yerin kültürüyle belirlenen cinsiyet görüşlerine sahip olduklarını ifade eden O'Neill cinsiyete dayalı kalıp inançlar cinsiyet ayrımını doğurarak belli müzik tiplerinin, enstrümanların ya da mesleklerin erkeksi ya da kadınsı olarak ayrıştırılmasını sağlamaktadır. Bu durum bazı müzikal aktivitelerin belirli cinsiyetlere uygun kabul edilmesinde de görülmektedir (O'Neill, 1997:47. Akt. Şenel, 2014:217).

Bu görüşle aynı doğrultuda Boer ve diğerleri genel anlamda müzik tercihleri açısından cinsiyette görülen farklılığın kadının duygusal, erkeğin güçlü olduğu şeklindeki sosyal roller üzerine temellenmiş olduğunu belirtmiştir (Boer ve diğerleri, 2012:357. Akt. Şenel, 2014:217).

Müzikte algı ve tercihlerde kişilik etkisi Belli bir kişilik yapısında olan insanların belli başlı müzik türlerine yöneldiği görülmektedir. Örnek olarak Rentfrow ve McDonald, heyecan arayışı içindeki kişilerin daha çok rock ve punk müzik gibi daha yoğun ve uyarıcı türleri, anti sosyal erkeklerin rock ve rap gibi daha isyankar türleri, kendilerini daha ilginç ve yaratıcı gören insanların ise klasik ve caz gibi daha karmaşık ve entelektüel türleri tercih ettiklerini belirtmiştir (Rentfrow ve McDonald, 2009:330, Akt. Şenel, 2014:218).

5.3.2.Sosyal Etkenler

Müzikte algı ve tercihleri etkileyen sosyal etkenler; medya, akran, aile, ,kültürlenme, prestij, sosyal yapı etkisi gibi başlıklar altında toplanabilir. Müzikte algı ve tercihleri etkileyen en önemli etken sosyal koşullardır. Müziğin yapısal özellikleri ve farklı dinleme koşullarının da etkisi göz ardı edilemez ama sosyal koşulların etkisi göz önüne alınmadan müziğin insanlar için anlamı ve önemi anlaşılamaz. Dinleyicinin duygusal durumlarının sosyal olarak etkilendiğini ve kişinin estetik tercihinde çok güçlü bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Hargreaves ve North, 1997:94 Akt. Şenel, 2014:220).

“Russell, sosyal yapı ve müzik tercihlerini iki farklı görüşe dayandırmıştır. Bunlardan ilki müzik tercih ve farklılıkları sosyal katmanlaşmanın bir ürünü iken ikincisinde müzik tercihleri sosyal katmanlaşmayı belirleyen birçok etmenden birisidir. Russell, her iki yorumun da kısmen gerçek olduğunu çünkü sosyal yapı ve müzik zevklerinin birbirlerini karşılıklı olarak etkilediğini belirtmiştir. Örnek olarak müzikte farklı zevk kültürlerini şekillendiren farklı türlere ayrılması muhtemelen farklı sosyal grupların farklılaşma ihtiyacına bir cevap olarak ortaya çıkmıştır“(Russell, 1997:149 Akt. Şenel, 2014:221).

Müziksel algı ve tercihinin etkileyen aile etkeni de unutulmamalıdır. Kişi müzikle olan ilk deneyimini aile ile yaşar. Kişinin kimlik ve aidiyet kavramlarının oluşmasında önemli yere sahip olan aile, müziksel algısının şekillenmesinde önemli bir etkindir.

Ergenlik ve gençlik yıllarında akranlar belli bir kimlik oluşmasında etkisi olduğu gibi müzik tercihinin oluşmasında etkili olabilmektedir. Russell’a göre gençlerin müzik tercihleri onları ailelerinden ve kendilerinden yaşlılardan ayırarak, bireyin akranları ile birlikte kendisini tanımladığı sosyal olarak paylaşılan anlamlar

ve ortak konumlar oluşturmasında rol oynar (Russell, 1997:152 Akt. şenel, 2014:223).

Müzik algı ve tercihi açısından kültürlenme müzikal yapının içindeki teknik biçimlerin algılanması ve biçimlenmesi ile olur. Kültürel karşılaştırmalar bunun çeşitli örneklerini sunmaktadır. Örneğın Hint kültürü içinde yetişmiş kişiler o kültürde bir tür olan raganın taşıdığı duygusal ilişkiyi fark edebilirken, aynı kişiler batı müziğı veya başka kültürden olan müziklerin içindeki duygusal ilişkiyi fark etmekte zorlanmaktadır (Gregory ve Varney, 1996:47 Akt. şenel, 2014:224).

Müzikte algı ve tercihlerde, medya etkisi ise; bir müziğın medyada sürekli yer verilmesinin, gösteriminin olmasının, müzikte beğeni, algı ve tercihlerin üzerinde ciddi bir etkisinin olduğı görölmektedir. Bu yayınlanma sıklığının popölerlik anlamında ciddi bir önemi olduğı görölmektedir. Bir otorite olarak kabul edilen medyadaki bu programlarda yapımcının müzik parçalarını bir sıralamaya koyması, belli başlı otorite kabul edilen kişiler tarafından yorumlanması, hatta magazinsel durumların bile bu algı, tercih ve beğenilerde ciddi bir etkisi vardır. Aslında medya günümüzde müzik endüstrisinin bir filtre görevini görmektedir.

Saygınlık (prestij) etkisi ise bir müziğın o müziğın bestecisi, icracısının şöhreti veya toplumda taşıdığı itibara göre değeriendirilmesi ve bunun insanların müzik algısı ve tercihlerinde etki etmesidir. Tabi ki burada da medya etkisinin büyük önemi vardır. Medyadaki popöleritenin ve belli otoriteler otoritelerden tarafından kabul görme durumunun saygınlık üzerinde ciddi bir önemi vardır.

5.3.3. Dini ve Siyasal (İdeolojik)Etkenler

5.3.3.1. Dini Etkenler

Radikal olarak kabul edilen bazı Müslüman kesimince, müziğın her türü mubah olarak görölmez. Bu kesime göre yalnızca Allah'ı anımsatan, zikreden dini müzik türlerinin dinlenilmesi caizdir. Dolayısıyla bireye, bu caiz müzikler dışında bir başka müzik türü ile Müslümanlığını yaşayamayacağı, Müslüman topluluğaa mubah olan müzikleri tüketerek dâhil olacağı empoze edilir. Çünkü ilgili toplumda normatif tutum böyledir. Tükettiğı müzik bağlamında ya Müslüman toplumunun içinde kabul görecek, var olacak ya da yalnızlaşacaktır” (Ersoy,2014:96)

5.3.3.2. Siyasal Etkenler

Sanatın tüm alanlarında olduğu gibi müzik sanatında da siyasette etkin rol alan müzisyenler tarih boyunca var olmuştur. Örnekler vermek gerekirse Monarşi karşıtı Amedeus Mozart, Napoli’de Cumhuriyetçi kesim için marş yazan Domenico Cimarosa, İtalya Parlementosu içerisinde görevli olan Guiseppe Verdi, Nazi döneminde Müzik Odası başkanlığı yapan Richard Strauss, Yahudi karşıtlığı ile bilinen ve Hitler’e yakın olması nedeniyle faşist olarak nitelendirilen Richard Wagner. Irkçılık o denli etkindir ki Yahudiler’in beş duyuyula algılamaları oldukça kısıtlı olduğunu düşünür Wagner ve o’na göre Yahudi’den sanatçı da olamaz! Yine o dönemde Almanya’da caz müziği dinlemek de sakıncalıdır, çünkü caz müziği ile Alman gençlerinin yozlaşacağı görüşü hakimdir. Nazi kamplarında Wagner’in müzikleri dinletilirken, 1980 askeri faşist cunta döneminde siyasi tutsaklara da Hasan Mutlucan’ın dinletilmesi benzer yöntemler arasındadır (Çiçek : Hannover; 2018)

“Ersoy çalışmasında bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: Sanatsal üretimler, hiçbir zaman özgür bir toplumun kendini özgürce anlattığı bir edim olarak gelişmemiştir. Richard Wagner; sanatın her zaman bir güdüm eşliğinde yürütüldüğünü vurgulayarak bu yaklaşıma destek verir. Bu kimi zaman siyasal, kimi zaman da dinsel ideolojilerde normatif bir tutumla kendisini gösterir. Müzik de, her dönem bir ideolojiye hizmet edilmesine araç olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla ideolojiler, müziksel üretimleri ve tercihleri biçimlendirmiştir. Başka bir ifadeyle; benimsenmiş ideolojiyle özdeşleşen müzikler vardır. Çünkü gelişen her ideoloji kendi müziğini de beraberinde üretir. Siyasal ideolojiler, müzik türlerine siyasal bir anlam yüklemişlerdir ya da müzikler, üretim ve tüketim aşamasında işlevi açısından siyasallaştırılmışlardır. Genel geçer kabulle, birey benimsediği siyasal ideolojiye ters düşecek bir müzik dinleyemez. Örneğin; birey eğer muhafazakâr bir tutum sergiliyorsa muhafazakâr müzik dinlemelidir” (2014: 96).

6. İSLAM VE MÜZİK

6.1. DİN VE MÜZİK

Din ve müzik olguları birbirine bir anlamda yakın bir anlamda da çok uzak iki olgudur. Bir yanda içinde bulunan uhrevi ortam, huzur ve dinginlik isteyen din, diğer bir yanda da raksı ve eğlenceyi amaçlayan müzik iki ayrı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda müzik dine inanan insanları bu uhrevi ortamdan uzaklaştıran inançsal anlamda zaafa uğratan bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

“Bir anlamda da müzik dini tefekkürün, der n  düşünceye dalma ve yo unla manın bir yolu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle müzik inananın dini hakikati kavramasına tecrübe etmesine olanak sa lar. Dinle müzik arasındaki bu farklı ilişki tarzından ötürü din ve müziğin farklı ve karmaşık bir şekilde birbirine çok yakın bir ilişki içinde olduğu ve bu nedenle de her iki terimi de ifade etmenin ve tanımlamanın zor olduğu ifade edilir” (Batuk, 2013:46).

6.2. İSLAMIN MÜZİĞE BAKIŞI

İslam bilginleri ve alimleri tarafından yapılan yorumlarda İslam’ın m zi e bakışı farklı farklı yorumlara neden olmuştur. İslam bilginleri ve alimlerin Kuran-ı Kerim ayetlerinden veya hadislerden çıkardıkları yorumlara göre kimine göre İslam’ın m zi e bakışı müspet olup, kimi yorumlara göre ise kesin bir suretle menfidir. Bu durumda İslam co rafiyasında ikiye bölünmelere neden olmuştur.

İslam dini fitri bir dindir. Fitri yaradılı tan gelen özellikler demektir. Din ise insanların manevi olarak ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İnsanların içinde bir din duygusu vardır. Bundan dolayı insanlar dine ihtiyaç duyarlar. Buna da dinin fitri olması denir. İslam dininin fitri olu u, insanın yaradılı ına, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarıyla orantılı oluşudur. İslamiyet insanların maddem ve manen olan hiçbir özelliğini reddetmez. Aksine yaradılı tan gelen kabiliyetlerin en m kemm l şekilde geliştirilmesini ve olgunla tırılmasını ister ve bu vasıfların zararlı ve kötü yönde kullanılmamasını tavsiye eder. Yeryüzünde mevcut olan herşey’den, bütün insanların faydalanmasını, en tabii hak olarak görür. Bu nedenle, Allah’ın her şeyi kullarının istifadesi için yarattı ına inanılır (Uludağ,2 004:11).

“İslam dini ne kadar doğal ve do u tan ise müzikte aynı özellikleri taşır. M zi in temel maddesi olan ses ve  l   Allah tarafından yaratılmış ve bunlardan zevk alma hissi insan ruhuna yerleştirilmiştir. Allah tarafından insan ruhuna yerleştirilen bu duyguyu söküp atmak mümkün değildir. Bundan dolayı İslam dini ile müzik arasında bir uygunluğun bulunacağı, bunların birbirine zıt d  meyece i pek tabiidir” (Uludağ, 2004:11).

Müzik geçmişten günümüze hayatın her alanında önemli bir sanat olmuş hakkında birçok şey söylenmiş birçok eser yazılmıştır. Bir kısmı günümüze kadar gelen eserlerin, bir kısmı da çeşitli nedenlerle tarihin içinde kaybolup gitmiştir. Müzikle ilgili bu eserler İslam tarihinde müstakil eserler halinde ortaya konulduğu gibi, tesfir, hadis, fıkıh ve tasavvuf kaynaklarında da nakledilmiştir.

20.yüzyılın ba larından itibaren özellikle eğlence, ticari ve politik müziğin toplumun her kesimini etkileyecek biçimde yaygınlaşması,  ekil ve icrasının

geleneksel şekil ve icraların ötesine geçmesi, müziği yeniden Müslümanların gündemine getirmiştir.

Düzenliye göre İnsanlık tarihinde lehte yada aleyhte hakkında birçok şey söylenen ve farklı uygulamalara muhatap olan müzik, İslam tarihinde de tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar daha çok fıkıh ve ahlak kaynaklarında kendisini göstermiştir. Genelde sebep sonuç bağlamında yoğunlaşan bu tartışmalar; ayet ve hadislere dayandırılarak sonuçlandırılmaya çalışılmıştır (2014:17).

6.3. KURAN-I KERİMDE MÜZİK

İslam bilginleri Kuran-ı Kerimdeki bazı ayetleri tanık göstererek, müzikle ilgili dini yönden değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Ancak onların müziğin haram yada helal oluşu ile ilgili olarak değerlendirdikleri bu ayetler, müziğe doğrudan işaret eden ayetler olmayıp, dolaylı olarak işaret eden ayetlerdir.

Uludağ'a göre Hz Muhammed döneminde beste haline getirilmiş şiirlerin ve müziğin disiplin olarak kuralları olan bir olgu olmadığı görülmektedir. Müzik teorisi ilk bestelenen müziklerden sonra ortaya çıkmıştır. Örnek olarak, Yayın yapan herhangi bir teknolojik platformdan Kuran-ı Kerim okunmasının dini hükmünün ayet ve hadislerde açık bir şekilde ifade edilmeyişi ne kadar tabii ise, müziğin dini hükmünün Kitap ve sünnette açıkça belirtilmemiş olması da o kadar tabiidir. (2004: 24)

İslam'ın temel kaynağı olan Kuran-ı Kerim'de doğrudan müzik konusuna temas eden bir Ayet-i Kerimeye rastlanmamıştır. Dolaylı olarak ise birçok ayet bulmak mümkündür. Bu ayetler Kasas 28/55, Necm 53/61, Zümer 39/23, İsrâ 17/64, Enfâl 8/35, Nâzlat 40/41, Lokman 31/6, , Furkan 25/72, ayetleridir.

Müzikle dolaylı olarak ilgili olan bu ayetlerden çıkacak yorumlar şu şekilde özetlenebilir:

- Müziğin insanları Allah yolundan alıkoymaması
- Din ve dince mukaddes kabul edilen şeyleri alay konusu kabul etmemesi
- Dini sorumluluk ve görevleri ihmal edecek seviyede olmaması.
- Dini değerlere aykırı konularda propaganda özelliği taşıyamaması.
- Söz veya icrasında yalan, iftira, zinaya teşvik gibi dince yasaklanan hususların yer almaması.
- Müziğin ibadet gibi telakki edilmemesi.

- Kuran okuma ve dinleme kültürünün önüne geçmemesi.
- İnsanları nefsanî arzularına esir edecek şekilde muhteva ve şekilde olmaması.
- İnsanları dinî ve dünyevî faydalardan tamamen uzak ve faydasız şeylerle meşgul etmemesi. (Düzenli, 2014,108)

“Kuran-ı Kerimde bugünkü anlamda bir müzik anlayışını anlatan ne bir ayet nede bir tabir veya kelime mevcuttur. Ancak genellikle müzikten yakından veya uzaktan bir ilgisi bulunan bazı mefhum ve kelimelere müzik anlamı verilmek suretiyle bu meseleye Kuran da mesnet ve delil arama çabasına düşülmüştür. Nitekim müziğin aleyhinde olanlar onun haram, lehinde olanlar ise helal olduğunu göstermek amacıyla en uzak ihtimalleri bile değerlendirerek nasları akıl almaz bir şekilde tevil etmişler ve böylece kutsal metinde kendi görüşleri için bir sığınak bulmaya çalışmışlardır” (Uludağ, 2004: 24).

6.4. HADİSLERDE MÜZİK

Hadisler ve fıkıh kaynaklarının genelinde müzik dinlemenin bazı sebepler dolayısıyla ve belirli kurallar çerçevesinde caiz olacağı yönündedir. Müziğin aşırı eğlenceli bir şekilde olması ve insanları dinin maneviyatından uzaklaştıran bir hal alması yönüyle de caiz olmayacağı yönündedir.

Kur'an'dan sonra Müslümanlar için ikincil kaynak hadisler ve Hz. Muhammed'in yaşamından gelen sünnetlerdir. Bu nedenle, müziğin İslam dünyasındaki yerinin belirlenmesinde hadislerin incelenmesi önem kazanmaktadır. Hadis Külliyyatında müziğin kullanımını açıkça destekleyen hadisler bulunmaktadır (Uludağ, 1992. akt. Sağlam, 2001:19).

Hadislerin değerlendirilmesinde bazı alimlerin ortaya çıkardığı genel sonuç belirli kurallara aykırı olmadığı sürece mübah olduğu yönündedir. Müziğin haram veya mekruh olduğu ileri sürülen hadislerdeki bu kurallar şöyledir;

-İcrasında ve sözlerinde sakınca bulunmayan şarkılar, bayram gibi neşe ve sevinç günlerinde fazla olmamak şartıyla caizdir. Söz veya icrasında sakınca bulunanların haram olması hususunda tartışma yoktur.

-Düğün, düğün yemeği, akika, sünnet merasimi, yolcu karşılama vb. sevinilmesi gereken olay ve zamanlarda şarkı, raks, def çalma, kılıç kalkan oynama gibi eğlenceleri tertip etmek caizdir.

-Kadın ve çocuklarda geçinme ve onların kalplerini kazanmadaki güzel ahlak, zahitlik yaparak tavizsiz davranmak yerine, onların söz ve icrasında müsamahakar davranmak, hatta fiilen iştirak etmektir.

-Fitne veya zinaya düşme tehlikesi bulunmayan durumlarda kadın sesi dinlemek haram değildir. Bir kesimin görüşüne göre ise kadınların yabancı erkeklerin duyacağı şekilde besteli, makamlı ve nağmeli müzik türlerini okumaları caiz değildir.

- Yolcu karşılama gibi olaylarda kadınların def çalarak karşılama yapmaları caizdir
- Yolculuk veya normal zamanlarda dinlenme ve eğlence maksadıyla müzik dinlemede sıkıntı yoktur (Düzenli,,2014:191).

Hadisler ve İslâm alimlerinin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan yorumlarda müziğin günah olduğuna dair bir sonuca varılmamıştır. Müzikteki içeriğin dini ve ahlaki açıdan sakıncalı bir durum olmadığı veya dini açıdan yasaklanan belli kuralların bir tehlikeye düşmediği, sürece müziğin caiz olduğu sonucuna varılmıştır.

7. PROBLEM CÜMLESİ

Müziksel algılama süreci; beyne gelen anlamlı frekansların, daha önceden öğrenilmiş anlamlı kalıplar içinde aranıp, süzgeçten geçirilip anlamlandırılması yani bir müziğe dönüşmesi ile ilgilidir.

Müziksel algılamadaki anlamlandırma süreci birçok etkenle birlikte kişilerde farklı anlamlandırmalara neden olur. Bu anlamlandırma bireyin dünya görüşü, yaşadığı hayat, içinde bulunduğu durum, geçmiş yaşantıları, toplumsal ve kültürel etkenler ile farklılık kazanır.

Bu araştırmada mesleki din eğitimi veren Milli eğitim bakanlığına bağlı İmam hatip okullarındaki öğrencilerde ise müziksel algı süreci özellikle aldıkları dini eğitim, yaşadığı hayat, dünya görüşü (özellikle ailesinin), toplumsal ve kültürel etkenlerin müziksel algıyı, müziğe karşı bakış açısını, müzik tercihlerini nasıl etkilediği sorusuna cevap aranmaktadır.

8. ALT PROBLEMLER

1. Öğrencilerin müzik algısı ve tercihlerinde inançsal faktörlerin ve aldıkları dini eğitimin etkisi var mıdır ?
2. Ailenin ideolojik tutumu ve kültürel düzeyinin öğrencilerin müzik algısı ve tercihlerinde etkisi var mıdır?
3. Yaş ve cinsiyetin öğrencilerin müzik algısı ve tercihlerinde etkisi var mıdır?
4. Kişilik faktörünün öğrencilerin müzik algısı ve tercihlerinde etkisi var mıdır?
5. Medyanın öğrencilerin müzik algısı ve tercihlerinde etkisi var mıdır?

6. Saygınlık etkisinin, öğrencilerdeki müzik etkisi ve algısı üzerinde etkisi var mıdır?
7. Okulda aldığı müzik eğitiminin müzik algısı ve tercihlerinde etkisi varmı?
8. Akranları müzik algı ve tercihlerinde etkisi var mıdır?

9. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma mesleki din eğitimi veren Milli eğitim bakanlığına bağlı İmam hatip okullarındaki öğrencilerin müzik algı ve tercihlerinin yine öğrencilerin görüşleri açısından incelemek, doğrudan ve dolaylı durum tespiti yapmak, , yaşadığı hayat, dünya görüşü, toplumsal ve kültürel etkenlerin müziksel algıyı, müziğe karşı bakış açısını, müzik tercihlerini nasıl etkilediği? ne yönde etkilediği? konusuna açıklık getirmek için yapılmıştır.

10. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma, İmam hatip okullarındaki öğrencilerin müzik algı ve tercihlerinin öğrenci görüşlerini ele alarak bir değerlendirme yapmanın ötesinde, öğrencilerin müzik algılarını ve tercihleri nelerin etkilediğini, sosyal, kültürel, yaş, cinsiyet, kişilik, dini ve ideolojik etkenler gibi farklı değişkenlerle ortaya koymaktır. Özellikle araştırmanın alanı olan imam hatip okullarının, dini eğitim vermesi sebebiyle öğrencilerin dini görüşleri, dinin müzik algıları üzerindeki etkisi detaylı olarak ortaya koyması açılarından önem taşımaktadır. Mesleki dini eğitim veren okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine yol gösterici olacaktır. Bu ve benzeri çalışmalara ışık tutması açısından faydalı görülmektedir.

11. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

1. Araştırmada, araştırma için seçilen veri toplama yöntemlerinin, araştırmanın amacına, konusuna ve problemin çözümüne uygun olduğu
2. Araştırma için uygun olduğu düşünülen veri toplama yöntem ve araçlarının
3. araştırmanın amacına hizmet eder şekilde ve problemi çözmeye yönelik olduğu,
4. Araştırmada ankete katılan öğrencilerin verdiği cevapların, gerçek ve samimi olduğu sayıltılarından hareket edilmiştir.

12. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Afyonkarahisar ili şuhut ilçesi ile,
2. şuhut erkek AİHL, şuhut kız AİHL 5,6,7,8 ortaokul bölümleri ile
3. Ulaşılabilen yazılı ve görsel kaynaklarla,
4. Yüksek lisans programı için ayrılan süre ve araştırmacının maddi olanaklarıyla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2006: 77).

Araştırmada tarama modeli esas alınmış, belirli bir öğrenci kesimi üzerinde betimleme yöntemleri içerisinde ele alınan anket teknikleri uygulanmıştır. Bu modelin izlenmesi sırasında kaynak tarama aşamasında elde edilen bilgiler, giriş bölümünde birbirine bağlantılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Kaynak tarama aşamasını anket geliştirme aşaması izlemiş, İmam hatip ortaokul öğrencilerinin müzik algı ve tercihlerini etkileyen faktörler belirlenmiştir (Yağcı, 2015:61).

Araştırmadan elde edilen verilerin zaman içerisinde pek çok etkene bağlı olarak değişebileceği, bu nedenle genellenemeyeceği anlaşılmıştır. Öğrencilerin hazırlanan ölçeğe verdikleri yanıtlar ise nicel yöntemlerle ve istatistik çalışmalarıyla betimlenmiştir

2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini İmam Hatip ortaokulunda 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise ortaokul müzik müfredatına göre müzik dersini işleyen mesleki din eğitimi alan Afyonkarahisar Şuhut ilçesi Şuhut erkek AİHL ortaokul bölümü, Şuhut kız AİHL ortaokul bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan ankete 2017-2018 öğretim yılında Afyonkarahisar Şuhut ilçesi Şuhut erkek AİHL ortaokul bölümü, Şuhut kız AİHL ortaokul bölümünün 5,6,7,8. Sınıflarında öğrenim görmekte olan 233 öğrenci katılmıştır.

3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Araştırmada sırasıyla, önce kaynak tarama yoluyla bilgi toplanmış, konuyla ilgili genel bilgilere ulaşılmıştır. Araştırmaya veri toplamak üzere anket tekniği uygulanmış, alt problemlerde de belirtilen çeşitli değişkenlere bağlı olarak Afyonkarahisar ili Şuhut ilçesi, Şuhut erkek AİHL ortaokul bölümü, Şuhut kız AİHL ortaokul bölümü öğrencilerinin müzik algıları üzerine ilişkin görüşleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Anket soruları yönelik olarak hazırlanmış, araştırmanın değişkenlerini oluşturduğu düşünülen bağlı olarak müzik algılarını ve tercihleri nelerin etkilediğini, sosyal, kültürel, yaş, cinsiyet, kişilik, dini ve ideolojik etkenler gibi farklı değişkenlerle görüşlerin ne şekilde, niçin ve nasıl gibi soruların yanıtları aranmaya çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin müzik algı ve tercihlerindeki görüşlerini anlamak üzere yapıldığından ankette yer alan soruların görüş ve kanaat bildirecek şekilde hazırlanmasına önem verilmiş, bilgi içeren sorulara yer verilmemiştir.

4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Öğrencilere ilişkin demografik bilgilerin sunumunda frekans ve yüzde değerleri kullanılarak elde edilen veriler tablolar yardımı ile özetlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için öğrencilerin yaşlarına göre oluşan grupların sayısının ikiden fazla olması nedeniyle tek faktörlü anova testi kullanılmıştır. Öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puanların cinsiyet ve okul tercihi gibi değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla oluşan grupların iki (örn: cinsiyet için kız ve erkek) olması nedeni ile ilişkisiz gruplar için t-testi kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar ve demografik özellikler arasında istatistiksel olarak bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ki kare (Chi-square) analiz yöntemi kullanılmıştır. Yaş, cinsiyet, anne mesleği, baba mesleği, okul tercihini kimin yaptığı olmak üzere 5 değişken ve görüşme sorularından son soru olan dinlemekten hoşlanılan sanatçının cinsiyeti ve 20 ölçek maddesi olmak üzere toplam 26 değişkenin ikişerli ki-kare analizleri yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, örnekleme oluşturan İmam Hatip öğrencilerinin müzik algısı ve tercihleri görüşleri doğrultusunda değerlendirebilmek üzere uygulanan anketten elde edilen veriler analiz edilerek araştırmaya konu olan durum hakkında edinilen bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan 233 öğrencinin demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistikler ayrı ayrı tablolarda sunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımlarına göre dağılımlarına ilişkin betimsel istatistikler tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Yaşlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin yaşı	Frekans	Yüzde
10 yaş	24	10,3
11 yaş	55	23,6
12 yaş	49	21,0
13 yaş	48	20,6
14yaş	54	23,2
15 yaş	3	1,3
Toplam	233	100,0

Tablo 7 ye göre çalışmaya katılan öğrencilerden 24 tanesinin (%10,3) 10 yaşında olduğu görülmektedir. 55 öğrencinin (%23,6) 11 yaşında olduğu, 49 öğrencinin (%21,0) 12 yaşında olduğu, 48 öğrencinin (%20,6) 13 yaşında olduğu 54 öğrencinin (%23,2) 14 yaşında olduğu ve 3 öğrencinin ise 15 yaşında olduğu görülmektedir. öğrencilerin 11, 12, 13 ve 14 yaşlarında öğrencilerin dengeli dağıldıkları görülmektedir. en fazla 14 yaşında öğrencinin bulunduğu en az ise 15 yaşında öğrencinin bulunduğu görülmektedir. 10 yaşındaki öğrencilerinde de diğer yaş gruplarından daha az olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına ilişkin betimsel istatistikler tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Bayan	125	53,6
Erkek	108	46,4
Toplam	233	100,0

Tablo 8’ e göre çalışmaya katılan toplam 233 öğrencinin 125’i (%53,6) bayan, 108’i (%46,4) ise erkektir. Bu bulgulara göre çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet bakımından dengeli dağıldığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine göre dağılımlarına ilişkin betimsel istatistikler tablo 9’ da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğrencilerin Baba Mesleklerine Yönelik Dağılımına İlişkin Bulgular

Baba Mesleği	Frekans	Yüzde
Memur	31	13,3
Emekli	3	1,3
Esnaf	33	14,2
serbest meslek	54	23,2
Çiftçi	55	23,6
İşçi	57	24,5
Toplam	233	100,0

Tablo 9’a göre öğrencilerin babalarının farklı meslek gruplarına sahip oldukları görülmektedir. Babası memur olan 31 öğrenci çalışmaya katılanların %13,3’ünü oluşturmaktadır. Babası emekli olan sadece 3 öğrencinin olduğu görülmektedir. Babası esnaf olanlar (33 öğrenci) tüm grubun %14,2’sini oluşturmaktadır. Babası serbest meslek sahibi olan 54 öğrenci tüm grubun yaklaşık dörtte birini (%23,2) oluşturmaktadır. Babası çiftçi olanlarında tüm grubun yaklaşık dörtte birini (%23,6) oluşturduğu görülmektedir. Babası işçi olan 57 öğrencinin çiftçi ve serbest meslek gruplarına benzer şekilde tüm grubun yaklaşık olarak dörtte birini (%24,5) oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Anne Mesleklerine Yönelik Dağılımına İlişkin Bulgular

Anne Mesleği	Frekans	Yüzde
Memur	8	3,4
İşçi	9	3,9
Ev hanımı	216	92,7
Toplam	233	100,0

Tablo 10'a göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun annesinin ev hanımı olduğu görülmektedir. Annesi ev hanımı olan 216 öğrenci tüm grubun %92,7 sini oluşturmaktadır. Annesi memur olan 8 öğrenci tüm grubun %3,4'ünü, annesi işçi olan 9 öğrenci ise tüm grubun %3,9'unu oluşturmaktadır. Sonuç olarak çalışmaya katılan öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğunun ev hanımı olduğu görülmektedir.

Öğrencilere şuan okudukları okulları kendilerinin tercih edip etmediklerine yönelik soruya ilişkin analizler tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğrencilerin Okulda Okuma Tercihini Kendisinin Yapıp Yapmaması Durumuna Yönelik Dağılımına İlişkin Bulgular

Okulda okumayı kendisi seçenler	Frekans	Yüzde
Evet	191	82,0
Hayır	42	18,0
Toplam	233	100,0

Tablo 11'e göre okuduğu okulu kendisi seçen 191 öğrencinin olduğu görülmektedir. bu öğrenciler tüm grubun %82'sini oluşturmaktadır. Okuduğu okulda okumayı kendisi seçmeyen 42 öğrenci ise tüm grubun %18'ini oluşturmaktadır. Bu yaş aralığında bu tabloya göre öğrencilerin kendi tercihlerini büyük oranda yaparak okullarını seçtikleri söylenebilir.

Tablo 12. Öğrencilerin Birinci Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Madde	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%
1. Annem müzik dinlememi istemez	20	8,58	48	20,60	165	70,82
2. Babam müzik dinlememi istemez	23	9,87	52	22,32	158	67,81
3. Annem müzikle uğraşmamın günah olduğunu söyler	17	7,30	20	8,58	196	84,12
4. Babam müzikle uğraşmamın günah olduğunu söyler	18	7,73	19	8,15	196	84,12
5. Anne ve babam müzik dinlemekten hoşlanırlar	65	27,90	133	57,08	35	15,02

Tablo 12’de görüldüğü üzere 1, 2, 3, ve 4. numaralı maddelerin müzikle ilgili olumsuz ifadeler oldukları görülmektedir. Öğrencilerin 1 ve 2. soruya verdikleri yanıtların birbirine paralel olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaklaşık olarak %10’unun belirtilen ifadeler katıldıkları %20’sinin kısmen katıldıkları görülmektedir. Öğrencilerin üçte ikisinden fazlasının (1. Soru için %70,82 ve 2. Soru için %67,81) belirtilen ifadeler katılmadıkları görülmektedir. 3 ve dördüncü sorular içinde verdikleri yanıtlar bakımından da benzer dağılıma sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin yaklaşık olarak %7,5’inin belirtilen ifadeler katıldıkları %8’inin kısmen katıldıkları görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun ise (%84,12,82) her iki soru içinde belirtilen ifadeler katılmadıkları görülmektedir. bu bulgulara göre anne ve babalarının öğrencilerin müzik dinlemelerine istemediği yönündeki ifadeye katılmadıkları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin çoğunluğunun anne ve babalarının müzik dinlemenin günah olacağı yönünde bir söylemde olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin 65 tanesinin (%27,9) anne ve babasının müzik dinlemekten hoşlandığını ifade ettiği görülmektedir. öğrencilerin 133 tanesinin ise anne ve babasının müzik dinlemekten hoşlandığı yönündeki ifadeye kısmen katıldıkları görülmektedir. 35 öğrencinin ise anne ve babasının müzik dinlemekten hoşlanmadığını ifade ettiği görülmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin İkinci Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Madde	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%
6.Müzik dinlemekten hoşlanırım	181	77,68	31	13,30	21	9,01
7.Televizyonda müzik kanalları dinlemeyi severim	105	45,06	72	30,90	56	24,03
8.Radyodan müzik dinlemekten hoşlanmam	102	43,78	64	27,47	67	28,76
9.Sosyal medyada müzik ile ilgili siteleri gezmeyi severim	93	39,91	36	15,45	104	44,64
10.Sosyal medyada müzik ile ilgili paylaşımlar yaparım	31	13,30	34	14,59	168	72,10

Tablo 13'e göre öğrencilerin çoğunluğunun müzik dinlemekten hoşlandığı görülmektedir. Çalışmaya katılan 181 öğrencinin (%77,68) müzik dinlemekten hoşlandığı, 21 öğrencinin (%9,01) ise müzik dinlemekten hoşlanmadığı görülmektedir. öğrencilerin yarıya yakınının televizyonda müzik kanalları dinlemeyi sevdiği görülmektedir. 105 öğrencinin (%45,06) televizyonda müzik kanallarını dinlemeyi sevdiği, diğer taraftan 56 öğrencinin (%24,03) ise televizyonda müzik dinlemeyi sevmediği görülmektedir.

Öğrencilerin yarıya yakınının radyodan müzik dinlemekten hoşlanmadıkları görülmektedir. bu düşünceye sahip 102 öğrenci çalışmaya katılanların %43,78'inin oluşturmaktadır.

Sosyal medyada müzikle ilgili siteleri gezmeyi seven öğrenci sayısı 93 (%39,91) iken sosyal medyada müzikle ilgili paylaşım yapan öğrenci sayısının 31 (%13,30) olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Öğrencilerin Üçüncü Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Madde	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%
11.Okulumda müzik derslerine girmeyi seviyorum	195	83,69	23	9,87	15	6,44
12.Derste ilahi okunmasını istiyorum	104	44,64	91	39,06	38	16,31
13.Derste öğretilen şarkılardan hoşlanmıyorum	39	16,74	35	15,02	159	68,24
14.Şarkı söylemeyi seviyorum	142	60,94	62	26,61	29	12,45
15.Müzik aleti çalmayı sevmiyorum	96	41,20	49	21,03	88	37,77

Tablo 14'e göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuldaki müzik derslerine girmeyi sevdiği görülmektedir. 195 öğrencinin (%83,69) müzik dersine girmeyi sevdiğini belirttiği görülmektedir. Öğrencilerin yarıya yakınının (104 öğrenci) derste ilahi okunmasını istediği tespit edilmiştir. derste öğretilen şarkılardan hoşlanmayan öğrencilerin oranının %16,74 olduğu görülmektedir. Ayrıca 96 öğrencinin de (%41,20) müzik aleti çalmayı sevmediği tespit edilmiştir. diğer taraftan 142 öğrencinin (%60,94) şarkı söylemeyi sevdiği belirlenmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Dördüncü Alt Probleme İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Madde	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%
16.İleride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim	51	21,89	70	30,04	112	48,07
17.Müziği meslek olarak yapmak isterim	47	20,17	56	24,03	130	55,79
18.İleride müzik öğretmeni olmak isterim	43	18,45	55	23,61	135	57,94
19.İleride sanatçı olup şarkı söylemek istemem	113	48,50	40	17,17	80	34,33
20.Klip çekip televizyona çıkmak isterim	45	19,31	41	17,60	147	63,09

Tablo 15’deki maddelerin genel olarak öğrencilerin gelecekte müzikle ilgili düşüncelerine yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin yaklaşık beşte birinin gelecekte müzikle ilgili bir okulda okumak istediği (51 öğrenci) ve müziği bir meslek olarak yapmak istediği(47 öğrenci) veya müzik öğretmeni olmak istediği (43 öğrenci) görülmektedir. Öğrencilerin yarıya yakınının (113) ileride sanatçı olmayı düşünmediği görülmektedir. öte yandan öğrencilerin %19,31’inin klip çekerek televizyona çıkmak istediği tespit edilmiştir.

Öğrencilere bu araştırma kapsamında sunulan ankette “kişilik olarak nasıl bir insansınız” sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular tablo 10 da sunulmuştur. bu soruda öğrenciler birden fazla seçeneği seçebilmişlerdir.

Tablo 16. Öğrencilerin Kişiliklerine İlişkin Kendi Algılarına Yönelik Bulgular

Kişilik Türü	Frekans	%		Kişilik Türü	Frekans	%
Duygusal	39	16,7		duygusal-sinirli-romantik-çalışkan	4	1,7
Çalışkan	28	12,0		duygusal-sinirli-romantik-çalışkan-araştırmacı	4	1,7
duygusal-çalışkan	19	8,2		duygusal-romantik	3	1,3
Sinirli	17	7,3		sinirli-araştırmacı	3	1,3
duygusal-çalışkan-araştırmacı	17	7,3		romantik-çalışkan	3	1,3
Araştırmacı	13	5,6		duygusal-sinirli-romantik	3	1,3
duygusal-sinirli-çalışkan	13	5,6		duygusal-romantik-çalışkan-araştırmacı	3	1,3
duygusal-sinirli	11	4,7		duygusal-romantik-araştırmacı	2	0,9
duygusal-araştırmacı	10	4,3		romantik-çalışkan-araştırmacı	2	0,9
Romantik	6	2,6		duygusal-sinirli-çalışkan-araştırmacı	2	0,9
sinirli-çalışkan	6	2,6		Tembel	1	0,4
sinirli-çalışkan-araştırmacı	6	2,6		duygusal-tembel	1	0,4
duygusal-sinirli-araştırmacı	5	2,1		sinirli-romantik	1	0,4
çalışkan-araştırmacı	4	1,7		sinirli-tembel	1	0,4
duygusal-romantik-çalışkan	4	1,7		duygusal-sinirli-tembel	1	0,4
				sinirli-romantik-çalışkan	1	0,4

Tablo 16’ya göre 39 öğrencinin (%16,7) kişilik olarak kendisini sadece duygusal olarak tanımladıkları görülmektedir. 28 öğrencinin (%12,0) kişilik olarak kendisini sadece çalışkan olarak tanımladıkları görülmektedir. 19 öğrencinin (%8,2) kişilik olarak kendisini hem duygusal hem de çalışkan olarak tanımladıkları

görülmektedir. 17 öğrencinin (%7,3) kendisini sadece sinirli olarak tanımladığı, 13 öğrencinin (%5,6) kendisini sadece araştırmacı olarak tanımladığı görülmektedir. 6 öğrencinin kendisini romantik olarak tanımladığı görülmektedir. Tablodaki veriler birlikte değerlendirildiğinde kendisinin duygusal olduğunu ifade eden toplam 141 öğrencinin olduğu, sinirli olduğunu ifade eden toplam 78 öğrencinin olduğu, romantik olduğunu ifade eden toplam 36 öğrencinin olduğu, çalışkan olduğunu ifade eden toplam 116 öğrencinin olduğu, araştırmacı olduğunu ifade eden toplam 71 öğrencinin olduğu ve tembel olduğunu ifade eden toplam 4 öğrencinin olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sıklıkla dinledikleri müzik türüne ilişkin bulgular tablo 11’de sunulmuştur. Bu soruda da öğrenciler birden fazla seçeneği seçebilmişlerdir.

Tablo 17. Sıklıkla Dinlenen Müzik Türü

Müzik türü	Frekans	%	Müzik türü	Frekans	%
pop/rock	94	40,3	pop/rock-TSM-	2	0,9
İlahi	26	11,2	ilahi-TSM-	2	0,9
pop/rock-ilahi-	24	10,3	ilahi-diğer-	2	0,9
pop/rock-Arabesk-	17	7,3	Klasik	1	0,4
Arabesk	9	3,9	Diğer	1	0,4
pop/rock-diğer-	6	2,6	pop/rock-klasik-	1	0,4
Belirtmeyenler	6	2,6	klasik-ilahi-	1	0,4
THM	5	2,1	klasik-THM-	1	0,4
ilahi-Arabesk-	4	1,7	Arabesk-diğer-	1	0,4
pop/rock-ilahi-Arabesk-	4	1,7	pop/rock-klasik-Arabesk-	1	0,4
pop/rock-ilahi-diğer-	4	1,7	pop/rock-ilahi-TSM-	1	0,4
TSM	3	1,3	pop/rock-TSM-THM-	1	0,4
pop/rock-THM-	3	1,3	pop/rock-TSM-Arabesk-	1	0,4
ilahi-THM-	3	1,3	pop/rock-THM-Arabesk-	1	0,4
pop/rock-ilahi-THM-	3	1,3	ilahi-TSM-THM-	1	0,4
pop/rock-ilahi-Arabesk-	3	1,3	ilahi-THM-Arabesk-	1	0,4
diğer-					

Tablo 17’ye göre öğrencilerin %40,3’ünün (94 öğrenci) pop/rock türünde müzik dinledikleri görülmektedir. İlahi dinleyen 26 öğrenci tüm grubun %11,2’sini oluşturmaktadır. Pop/rock ve ilahi dinleyenlerin sayısı 24 olduğu görülmektedir.

Tablodaki veriler birlikte değerlendirildiğinde toplamda 166 öğrencinin sıklıkla pop/rock dinledikleri, 5 öğrencinin klasik müzik dinlediği, 79 öğrencinin ilahi dinlediği, 11 öğrencinin TSM dinlediği, 19 öğrencinin THM dinlediği, 42

öğrencinin arabesk dinlediği ve 17 öğrencinin belirtilen türlerin dışında müzik türlerinin dinlediği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin evlerinde en çok bulunan cd- kaset türüne ilişkin bulgular tablo 12’de sunulmuştur. Bu soruda da öğrenciler birden fazla seçeneği seçebilmişlerdir.

Tablo 18. Öğrencilerin Evlerinde En Çok Bulunan Cd- Kaset Türü

Müzik türü	Frekans	%		Müzik türü	Frekans	%
İlahi	54	23,2		pop/rock-klasik-	2	0,9
pop\rock	53	22,7		pop/rock-diğer-	2	0,9
pop/rock-ilahi-	23	9,9		ilahi-TSM-	2	0,9
Diğer	15	6,4		pop/rock-ilahi-TSM-	2	0,9
Arabesk	14	6,0		pop/rock-ilahi-THM-	2	0,9
THM	13	5,6		klasik	1	0,4
pop/rock-Arabesk-	8	3,4		klasik-ilahi-	1	0,4
TSM	5	2,1		ilahi-diğer-	1	0,4
ilahi-THM-	4	1,7		TSM-THM-	1	0,4
ilahi-Arabesk-	4	1,7		pop/rock-ilahi-diğer-	1	0,4
pop/rock-ilahi-Arabesk-	4	1,7		ilahi-TSM-THM-	1	0,4
pop/rock-TSM-	3	1,3		ilahi-TSM-Arabesk-	1	0,4
pop/rock-THM-	3	1,3		ilahi-THM-Arabesk-	1	0,4
pop/rock-klasik-	2	,9		ilahi-TSM-THM-Arabesk-	1	0,4

Tablo 18’e göre öğrencilerin %23,2’sinin (54 öğrenci) evlerinde ilahi türünde cd veya kaset olduğunu belirttiği görülmektedir. pop rock türünde cd veya kaseti olan 53 öğrenci tüm grubun %22,7’sini oluşturmaktadır. Pop/rock ve ilahi türünde cd veya kaset olduğunu ifade eden 23 öğrenci olduğu görülmektedir. Tablodaki veriler birlikte değerlendirildiğinde toplamda 103 öğrencinin evinde en çok pop/rock türünde cd veya kaset olduğunu belirttiği, 2 öğrencinin klasik müzik türünde, 69 öğrencinin ilahi türünde, 11 öğrencinin TSM türünde, 19 öğrencinin THM türünde, 21 öğrencinin arabesk türünde ve 17 öğrencinin evinde belirtilen türlerin dışında bir türde cd veya kasetin olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin annelerinin dinlediği müzik türüne ilişkin bulgular tablo 19’da sunulmuştur. Bu soruda da öğrenciler birden fazla seçeneği seçebilmişlerdir.

Tablo 19. Öğrencilerin Annelerinin Dinledikleri Müzik Türüne İlişkin Bulgular

Müzik türü	Frekans	%		Müzik türü	Frekans	%
İlahi	101	43,3		pop/rock-THM	3	1,3
Dinlemez	34	14,5		ilahi-TSM-THM	3	1,3
pop/rock-ilahi	17	7,3		klasik-ilahi	2	0,9
pop/rock	14	6,0		pop/rock-ilahi-Arabesk	2	0,9
ilahi-THM	10	4,3		klasik-ilahi-Arabesk	2	0,9
Klasik	9	3,9		pop/rock-klasik	1	0,4
THM	8	3,4		pop/rock-Arabesk	1	0,4
Arabesk	7	3,0		THM-Arabesk	1	0,4
ilahi-TSM	6	2,6		pop/rock-TSM-Arabesk	1	0,4
ilahi-Arabesk	6	2,6		klasik-ilahi-THM	1	0,4
TSM	4	1,7				

Tablo 19'a göre öğrencilerin %43,3'ünün (101 öğrenci) annelerinin ilahi dinlediğini belirttiği görülmektedir. 34 öğrenci (14,5) annelerinin müzik dinlemediğini belirttiği görülmektedir. Annelerinin pop/rock ve ilahi dinlediğinin ifade eden 17 öğrenci olduğu görülmektedir. Tablodaki veriler birlikte değerlendirildiğinde toplamda 40 öğrencinin annesinin pop/rock türünde müzik dinlediğini belirttiği, 15 öğrencinin klasik müzik türünde, 152 öğrencinin ilahi, 15 öğrencinin TSM türünde, 26 öğrencinin THM türünde, 20 öğrencinin arabesk türünde müzik dinlediğini belirttiği görülmektedir. 34 öğrencinin annesinin müzik dinlemediğini belirttiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin babalarının dinlediği müzik türüne ilişkin bulgular tablo 14'de sunulmuştur. Bu soruda da öğrenciler birden fazla seçeneği seçebilmişlerdir.

Tablo 20. Öğrencilerin Babalarının Dinledikleri Müzik Türüne İlişkin Bulgular

Müzik türü	Frekans	%		Müzik türü	Frekans	%
Dinlemez	56	23,9		THM-Arabesk	3	1,3
Arabesk	31	13,3		TSM-THM-Arabesk	3	1,3
İlahi	30	12,9		pop/rock-ilahi	2	0,9
THM	20	8,6		pop/rock-THM	2	0,9
Klasik	19	8,2		klasik-ilahi	2	0,9
pop/rock	15	6,4		klasik-TSM	1	0,4
ilahi-Arabesk	8	3,4		pop/rock-ilahi-THM	1	0,4
TSM	6	2,6		pop/rock-ilahi-Arabesk	1	0,4
pop/rock-Arabesk	6	2,6		klasik-ilahi-TSM	1	0,4
pop/rock-TSM	5	2,1		klasik-TSM-THM	1	0,4
ilahi-THM	5	2,1		ilahi-TSM-THM	1	0,4
TSM-THM	5	2,1		pop/rock-ilahi-THM-Arabesk	1	0,4
ilahi-TSM	4	1,7		pop/rock-ilahi-TSM-THM-Arabesk	1	0,4
klasik-THM	3	1,3				

Tablo 20'ye göre öğrencilerin %23,9'unun (56 öğrenci) babalarının müzik dinlemediğini belirttiği görülmektedir. 31 öğrenci (13,3) babalarının arabesk müzik dinlediğini belirttiği görülmektedir. Babalarının ilahi dinlediğinin ifade eden 30 öğrenci olduğu görülmektedir. Tablodaki veriler birlikte değerlendirildiğinde toplamda 34 öğrencinin babasının pop/rock türünde müzik dinlediğini belirttiği, 27 öğrencinin klasik müzik türünde, 57 öğrencinin ilahi, 28 öğrencinin TSM türünde, 46 öğrencinin THM türünde, 55 öğrencinin arabesk türünde müzik dinlediğini belirttiği görülmektedir. 56 öğrencinin babasının müzik dinlemediğini belirttiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin dinlemeyi en çok sevdiği müzik türünden seçtikleri iki şarkıya ilişkin analizler sonucunda 233 öğrencinin toplam 203 farklı şarkı belirttiği tespit edilmiştir. Bu şarkılar içinde frekansı 10 ve üzerinde olan şarkılar ve frekanslarına ilişkin bulgular tablo 21 da sunulmuştur.

Tablo 21. Öğrencilerin Dinlemeyi En Çok Sevdiği Müzik Türünden Seçtikleri Şarkılara İlişkin Bulgular

Şarkı	Frekans
Yolla kaderim	24
O sen olsan bari	23
Bizim hikaye	21
Gece gölgenin rahatına bak	21
Cevapsız çınlama	17
Vermem seni ellere	16
Yüreğim davacı	12

*öğrenciler iki farklı şarkı seçtikleri için sadece frekans değeri sunulmuş, yüzde değeri sunulmamıştır.

Öğrencilerin dinlemeyi en çok sevdiği müzik türünden seçtikleri iki şarkıcıya ilişkin analizler sonucunda 233 öğrencinin toplam 110 farklı şarkıcı belirttiği tespit edilmiştir. Bu şarkıcılar içinde frekansı 10 ve üzerinde olan şarkıcılar ve frekanslarına ilişkin bulgular tablo 15'de sunulmuştur. En fazla öğrenci (24 öğrenci) tarafından seçilen şarkının “Yolla kaderim (Tarkan)” olduğu görülmektedir. “O sen

olsan bari(Aleyna Tilki)” şarkısını 23 farklı öğrencinin seçtiği görülmektedir. Çağatay Akman’ın söylediği “Bizim Hikaye (21 öğrenci)”, “Gece gölgenin rahatına bak (21 öğrenci)” ve “Yüreğim davacı (12 öğrenci)” şarkıların öğrencilerin en çok dinledikleri şarkılar arasında olduğu görülmektedir. Emrah Karaduman’ın söylediği “Cevapsız çınlama” şarkısını 17 öğrencinin seçtiği, Oğuzhan Koç’un söylediği “Vermem seni ellere” şarkısının 16 öğrenci tarafından seçildiği görülmektedir.

Tablo 22. Öğrencilerin Dinlemeyi En Çok Sevdikleri Müzik Türünden Seçtikleri Şarkıcılara İlişkin Bulgular

Şarkıcı	Frekans
Çağatay Akman	51
Aleyna Tilki	43
Mustafa Ceceli	36
Tarkan	33
Hadise	23
İrem Derici	19
Oğuzhan Koç	13
Murat Boz	11
Feride Hilal Akın	10
Burak King	10

*öğrenciler iki farklı şarkıcı seçtikleri için sadece frekans değeri sunulmuş, yüzde değeri sunulmamıştır.

Öğrencilerin en çok sevdikleri müzik türünden şarkıcılar arasında en fazla Çağatay Akman’ı seçtikleri görülmektedir. Bir önceki tabloda sunulan şarkılara ilişkin bulgular dikkate alındığında Çağatay Akman’ın seçilmesinin beklenen bir sonuç olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin seçtikleri şarkıcılar arasında frekansı 10 ve üstünde olan şarkıcılar arasında 4 bayan şarkıcının ve 6 erkek şarkıcının olduğu görülmektedir.

Ankette yer alan “en çok bayan sanatçıları mı yoksa erkek sanatçıları mı dinlemekten hoşlanırsınız?” sorusuna ilişkin analizler tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23. Öğrencilerin En Çok Dinlemekten Hoşlandıkları Şarkıcıların Cinsiyeti

Şarkıcı cinsiyeti	Frekans	Yüzde
Bayan	18	7,7
Erkek	31	13,3
Her İkisi	184	79,0
Toplam	233	100,0

Tablo 11'e göre 184 öğrenci (%79) cinsiyet fark etmeksizin sanatçıları dinlediğini belirttiği görülmektedir. Bayan sanatçıları dinlemekten hoşlandığını belirten 18 öğrencinin (%7,7) olduğu ve erkek sanatçıları dinlemekten hoşlandığını belirten 31 öğrencinin olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin müzikle ilgili algılarının belirlenmesi amacıyla hazırlanan anket öncelikle dört farklı boyutta ele alınarak hazırlanmıştır. Ancak öğrencilerin algılarında bu maddelerin benzer şekilde faktörlere ayrılıp ayrılamayacağını belirlenmesi için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi işlemine geçmeden önce ölçekteki olumsuz nitelikteki maddeler ters şekilde kodlanmıştır.

Bir ölçek ile ele edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesi için farklı yöntemler vardır. Bu çalışmada verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ile test edilmiştir. Faktörleştirilebilirlik için KMO değerinin 0,60 dan büyük olması beklenmektedir. Analizler sonucunda 20 maddelik ölçek için hesaplanan KMO değerinin 0,693 olarak hesaplanmıştır. Bu değer faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir.

Bir maddenin bir ölçeğe ait olması için maddenin ölçekten elde edilen toplam puanla belirli düzeyde bir korelasyona sahip olması beklenmektedir. Bu nedenle faktör analizi için sağlanması beklenen bir diğer kriter ise ölçekteki maddelerin madde toplamı ile belirli düzeyde korelasyona sahip olmasıdır. bu çalışmada madde toplam korelasyon değeri 0,20'nin altında olan maddelerin atılmasına karar verilmiştir (Yıldırım ve Şimsek, 2011). Yapılan analiz sonucunda ölçek toplamı ile korelasyonu 0,20'nin altında olan 8 ($r=0,195$), 12 ($r=0,168$) ve 15($r=0,191$) nolu maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir.

Üç maddenin çıkarılması sonucunda kalan 17 maddeye varimax yöntemi kullanılarak faktör analizi işlemi uygulanmıştır. Bir maddenin bir faktörde yer alabilmesi için 0,40 ve üzerinde faktör yüküne sahip olunması ve iki farklı faktördeki yükleri arasında 0,10'dan daha büyük olması kriter olarak belirlenmiştir. 1. Faktör analizi sonucunda hiçbir faktörde 0,40 ve üzerinde bir aktör yüküne sahip olmayan 13 ve 19'uncu maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. 2. Faktör sonucunda elde edilen faktörler ve faktör yükleri tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 24. Faktör Analizi Sonuçları

Faktör	Öz değer	Açıklanan Varyans	Madde	Faktör yükü	Faktör ismi
1	2,863	19,083	18.İleride müzik öğretmeni olmak isterim	,898	Müzikle ilgili gelecek
			17.Müziği meslek olarak yapmak isterim	,888	
			16.İleride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim	,868	
			20.Klip çekip televizyona çıkmak isterim	,551	
2	2,069	13,796	6.Müzik dinlemekten hoşlanırım	,764	Müzikle ilgili vakit
			14.Şarkı söylemeyi seviyorum	,753	
			11.Okulumda müzik derslerine girmeyi seviyorum	,634	
			7.Televizyonda müzik kanalları dinlemeyi severim	,568	
3	1,890	12,602	3.Annem müzikle uğraşmamın günah olduğunu söyler	,888	Anne ve baba müziğe bakışı
			4.Babam müzikle uğraşmamın günah olduğunu söyler	,882	
			5.Anne ve babam müzik dinlemekten hoşlanırlar	,405	
4	1,656	11,039	2.Babam müzik dinlememi istemez	,888	
			1.Annem müzik dinlememi istemez	,861	
5	1,518	10,122	9.Sosyal medyada müzik ile ilgili siteleri gezmeyi severim	,857	Sosyal medya ve müzik
			10.Sosyal medyada müzik ile ilgili paylaşımlar yaparım	,795	

Tablo 24'deki verilere göre 15 maddeden oluşan ölçek öz değeri 1 ve üzerinde olan 5 faktörden oluşmaktadır. Faktörlerin öz değerleri 1,518 ile 2,863

arasında değişmektedir. Faktörlerin açıklanan varyans değerleri %19,083 ile %10,122 arasında değişmektedir. Beş faktör toplam varyansın %66,642'sini açıklamaktadır. Bu değer kabul edilebilir bir değer olduğu görülmektedir. Birinci faktörde faktör yük değerleri 0,898 ile 0,551 arasında 4 madde, ikinci faktörde faktör yük değerleri 0,764 ile 0,568 arasında 4 madde, üçüncü faktörde faktör yük değerleri 0,888 ile 0,405 arasında 3 madde, dördüncü faktörde faktör yük değerleri 0,888 ile 0,861 arasında 2 madde ve beşinci Faktörde faktör yük değerleri 0,857 ile 0,795 arasında 2 madde yer almaktadır.

Toplam 15 maddeden oluşan ölçeğe ilişkin hesaplanan cronbach alpha katsayısı 0,721 olarak hesaplanmıştır. Bu değerinde kabul edilebilir bir değer olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili bundan sonraki yapılacak analizlerde faktör analizi sonucunda elde edilen 15 maddelik ölçeğe ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 25. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Ölçek Toplam Puanları İçin Yapılan Tek Faktörlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	210,602	5	42,120	1,831	,108
Gruplar içi	5222,299	227	23,006		
Toplam	5432,901	232			

Tablo 25'e göre öğrencilerin ölçekten aldıkları puan toplamalarında yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur, $F(5,227) = 1,831$ $p > 0,05$. Başka bir ifadeyle öğrencilerin yaşları ölçekten alınan puanlar üzerinde anlamlı bir şekilde etkili olmaktadır.

Tablo 26. Öğrencilerin Ölçek Toplam Puanları İçin Cinsiyete Göre Yapılan İlişkisiz Gruplar T-Testi Sonuçları

	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Bayan	125	33,56	5,17	231	2,178	0,03
Erkek	108	32,19	4,32			

Öğrencilerin ölçek toplan puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir., $t(253)=2,178$, $p<0,05$. Bayan ve erkek öğrencilerin müzikle ilgili algıları bakımından farklılaştığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak bayanların ölçek puanlarının istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 27. Öğrencilerin Ölçek Toplam Puanları İçin Okulu Tercih Edip Etmeme Durumlarına Göre Yapılan İlişkisiz Gruplar T-Testi Sonuçları

	N	$\bar{x}$	s	sd	T	p
Evet	191	32,91	4,83	231	-0,171	0,892
Hayır	42	33,02	4,93			

Okudukları okulları kendileri seçen öğrenciler ile seçmeyen öğrencilerin ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir., $t(231)=-0,171$, $p>0,05$. Sonuç olarak okuduğu okulu kendileri seçenler ile seçmeyen öğrenciler arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Okuduğu okulu kendi seçenler ile seçmeyenlerin benzer düşüncelere sahip oldukları görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar ve demografik özellikler arasında istatistiksel olarak bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ki kare analiz yöntemi kullanılmıştır. Yaş, cinsiyet, anne mesleği, baba mesleği, okul tercihinin kimin yaptığı olmak üzere 5 değişken ve görüşme sorularından son soru olan dinlemekten hoşlanılan sanatçının cinsiyeti ve 20

ölçek maddesi olmak üzere toplam 26 değişkenin ikişerli ki kare analizleri yapılmıştır. Yapılan bazı analizlerde beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığı görüldüğünden ki kare anlamlılık testine ilişkin sonuçların yorumlanması doğru olmayacaktır. Bu nedenle bazı bazı analizler satır yada sütunlar düzeyinde birleştirme yoluna gidilmiştir. Örneğin baba mesleğinin ileride müzikle ilgili bir okulda okuma yönündeki düşünceleri arasında bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesine ilişkin analizde bazı meslek gruplarında birleştirme yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda iki değişken arasında anlamlı ilişki tespit edilen analizler aşağıda sunulmuştur. Bir başka ifadeyle gruptaki dağılımlarda gözlenen farklılıkların anlamlı olması durumlarında analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 28. Öğrencilerin 5. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yaşı	5. Anne ve babam müzik dinlemekten hoşlanırlar							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
10 yaş	6	25,0	7	29,2	11	45,8	24	100
11 yaş	9	16,4	34	61,8	12	21,8	55	100
12 yaş	5	10,2	26	53,1	18	36,7	49	100
13 yaş	5	10,4	26	54,2	17	35,4	48	100
14 yaş	10	17,5	40	70,2	7	12,3	57	100
Toplam	35	15,0	133	57,1	65	27,9	233	100
Ki -Kare Analizi (X^2)=19,571 sd:8 p=0,012								

Öğrencilerin yaşları ile anne ve babasının müzik dinlemekten hoşlanır yönündeki düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu

bulunmuştur. X^2 (sd=8, n=233)=19,571 p<0.05. Farklı yaş grubuna sahip öğrencilerin anne ve babalarının müzik dinlemekten hoşlanma ifadesine katılma durumlarında gözlenen farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “televizyonda müzik kanalları izlemeyi severim” ifadesine katılma durumlarına göre öğrencilerin yaşları arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 29. Öğrencilerin 7. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yaşı	7. Televizyonda müzik kanalları izlemeyi severim							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
10 yaş	8	33,3	4	16,7	12	50,0	24	100
11 yaş	19	34,5	17	30,9	19	34,5	55	100
12 yaş	10	20,4	12	24,5	27	55,1	49	100
13 yaş	5	10,4	16	33,3	27	56,2	48	100
14 yaş	14	24,6	23	40,4	20	35,1	57	100
Toplam	56	24,0	72	30,9	105	45,1	233	100
Ki -Kare Analizi (X^2)=16,502 sd:8 p=0,036								

Öğrencilerin yaşları ile televizyonda müzik kanalları izlemeyi sevmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=8, n=233)= 16,502p<0.05. Farklı yaş grubuna sahip öğrencilerin televizyonda müzik kanalları izlemeyi sevme ifadesine katılma durumlarında gözlenen farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Özellikle küçük yaş gruplarındaki öğrencilerin televizyonda müzik kanalları izledikleri görülmektedir. Televizyonda müzik kanalları izlemei sevrime ifadesine katılan öğrencilerde 10 yaşındaki öğrencilerin

oranının %33,3 olduğu ve 11 yaşındaki öğrencilerin oranının da benzer şekilde 34,5 olduğu görülmektedir. Bu oranlar kendilerinden büyük yaştaki okul arkadaşlarının oranlarında daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “sosyal medyada müzik ile ilgili siteleri gezmeyi severim” ifadesine katılma durumlarına göre öğrencilerin yaşları arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 24’de sunulmuştur.

Tablo 30. Öğrencilerin 9. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yaşı	9. sosyal medyada müzik ile ilgili siteleri gezmeyi severim							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
10 yaş	15	62,5	2	8,3	7	29,2	24	100
11 yaş	32	58,2	8	14,5	15	27,3	55	100
12 yaş	20	40,8	7	14,3	22	44,9	49	100
13 yaş	20	41,7	5	10,4	23	47,9	48	100
14 yaş	17	29,8	14	24,6	26	45,6	57	100
Toplam	104	44,6	36	15,5	93	39,9	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=16,178 sd:8 p=0,040								

Öğrencilerin yaşları ile sosyal medyada müzikle ilgili siteleri gezmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=8, n=233)= 16,178p<0.05. Farklı yaş grubuna sahip öğrencilerin sosyal medyada müzikle ilgili siteleri gezmeyi severim ifadesine katılma durumlarında gözlenen farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Özellikle küçük yaş gruplarındaki öğrencilerin televizyonda müzik kanalları izledikleri görülmektedir. Bu ifadeye

katılan öğrencilerden 10 yaşında olanların oranı %62,5 olduğu, 11 yaş grubundaki öğrencilerin oranının %58,2'ye düştüğü görülmektedir. Aynı şekilde 12 ve 13 yaşındaki öğrencilerin oranlarının düşüş gösterdiği ve sırası ile %40,8 ve 41,7 olduğu belirlenmiştir. 14 yaş grubundaki öğrencilerde bu oranın en düşük seviyeye ulaştığı ve %29,8 olduğu görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin yaşlarındaki artışla birlikte sosyal medyada müzikle ilgili siteleri gezme durumlarında bir azalmanın olduğu görülmektedir. Bu durumun önemli bir nedeni öğrencilerin yaşlarının büyümesiyle birlikte farklı alanlara ilgilerinin artması sonucunda farklı içerikteki sitelere olan ilgilerinin artması olabilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “sosyal medyada müzik ile ilgili paylaşımlar yaparım” ifadesine katılma durumlarına göre öğrencilerin yaşları arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 31. Öğrencilerin 10. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yaşı	10. sosyal medyada müzik ile ilgili paylaşımlar yaparım							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
10 yaş	22	91,7	0	0,0	2	8,3	24	100
11 yaş	46	83,6	5	9,1	4	7,3	55	100
12 yaş	33	67,3	7	14,3	9	18,4	49	100
13 yaş	35	72,9	6	12,5	7	14,6	48	100
14 yaş	32	56,1	16	28,1	9	15,8	57	100
Toplam	168	72,1	34	14,6	31	13,3	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=19,564 sd:8 p=0,012								

Tablo 31’e göre sosyal medyada müzikle ilgili paylaşım yapanların oranının 10 yaşındaki öğrenciler için %91,7 olduğu, 11 yaş grubundaki öğrencilerin oranının %83,6’ya düştüğü görülmektedir. 12 ve 13 yaşındaki öğrencilerde bu oranın %70ler civarında olduğu görülmektedir. 14 yaş grubundaki öğrencilerde bu oranın en düşük seviyeye ulaştığı ve %56,1 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşları ile sosyal medyada müzikle ilgili paylaşım yapmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. $X^2 (sd=8, n=233)= 19,564 p<0.05$. Farklı yaş grubuna sahip öğrencilerin sosyal medyada müzikle ilgili paylaşım yapmaya yönelik görüşlerinde gözlenen farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Küçük yaş gruplarındaki öğrencilerin müzikle ilgili sosyal medyada daha fazla paylaşımda bulundukları görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin yaşlarındaki artışla birlikte sosyal medyada müzikle ilgili paylaşım yapma eğilimlerinde bir azalmanın olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “müzik aleti çalmayı sevmiyorum” ifadesine katılma durumlarına göre öğrencilerin yaşları arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 32. Öğrencilerin 15. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yaşı	15. Müzik aleti çalmayı sevmiyorum							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
10 yaş	7	29,2	4	16,7	13	54,2	24	100
11 yaş	25	45,5	9	16,4	21	38,2	55	100
12 yaş	22	44,9	10	20,4	17	34,7	49	100
13 yaş	26	54,2	5	10,4	17	35,4	48	100
14 yaş	16	28,1	21	36,8	20	35,1	57	100
Toplam	96	41,20	49	21,03	88	37,77	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=17,747 sd:8 p=0,023								

Öğrencilerin yaşları ile müzik aleti çalmayı sevmiyorum ifadesine katılma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=8, n=233)= 17,747p<0.05. Farklı yaş grubuna sahip öğrencilerin müzik aleti çalmaya yönelik görüşlerinde gözlenen farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur. 10 ve 13 yaş grubu arasında öğrencilerin yaşlarındaki artışla birlikte ifadeye katılma oranlarının arttığı ancak 14 yaş grubundan katılma oranının düştüğü gözlenmektedir. Bu ifadeye katılmayanların içinde 10 yaş grubundaki öğrencilerin oranının diğer yaş gruplarından fazla olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “televizyonda müzik kanalları izlemeyi severim” ifadesine katılma durumlarına göre öğrencilerin cinsiyetleri arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 33. Öğrencilerin 7. Maddeye İlişkin Cevapları İle Yaşları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin cinsiyeti	7. Televizyonda müzik kanalları izlemeyi severim							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Bayan	29	23,2	30	24,0	66	52,8	125	100
Erkek	27	25,0	42	38,9	39	36,1	108	100
toplam	56	24,0	72	30,9	105	45,1	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=7,816 sd:2 p=0,020								

Öğrencilerin cinsiyetleri ile televizyonda müzik kanalları izlemeyi sevmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=2, n=233)= 7,812p<0.05. Öğrencilerin televizyonda müzik kanalları izlemeyi sevmeye ifadesine katılma durumlarında gözlenen farklılıkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu madde de belirtilen ifadeye katılan öğrenciler için bayan ve erkeklerin oranlarının

benzer olduğu görülmektedir. Ancak bayan ve erkek öğrencilerin oranlarının ifadeye katılmamama durumlarında farklılaştığı tespit edilmiştir. Televizyonda müzikle ilgili kanalları izlemeyi severim ifadesine katılmayan bayan öğrencilerin oranının %52,8 olduğu erkeklerde bu oranın %36,1'e düştüğü görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ileride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim durumuna katılma durumlarına göre okuduğu okulu kimin tercih ettiğine ilişkin görüşleri arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 33'de sunulmuştur.

Tablo 34. Öğrencilerin 16. Maddeye İlişkin Cevapları İle Okudukları Okulu Kimin Tercih Ettiği Arasındaki İlişki

Öğrencilerin cinsiyeti	16. İleride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Bayan	47	37,6	42	33,6	36	28,8	125	100
Erkek	65	60,2	28	25,9	15	13,9	108	100
Toplam	112	48,1	70	30,0	51	21,9	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=13,170 sd:2 p=0,001								

Öğrencilerin cinsiyetinin ileride müzikle ilgili bir okulda okuma yönündeki düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=2, n=233)=13,170 p<0.05. ileride müzikle ilgili bir okulda okumak isterim durumuna katılan bayan öğrencilerin oranının %37,6 olduğu erkek öğrencilerde bu oranın %60,2'ye yükseldiği görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin cinsiyetlerinin ileride müzikle ilgili bir okulda gitmeye yönelik düşüncelerini etkilediği söylenebilir. İleride müzikle ilgili bir okulu tercih etme konusunda erkeklerin daha istekli oldukları görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile en çok dinlemeyi tercih ettiği sanatçıların cinsiyeti arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 34’de sunulmuştur.

Tablo 35. Öğrencilerin Cinsiyeti İle Dinledikleri Sanatçıların Cinsiyeti

Okul tercihini kendisinin yapması	Sanatçıların cinsiyeti							
	Bayan		Erkek		Her ikisinde		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Bayan	13	10,4	5	4,0	107	85,6	107	100
Erkek	5	4,6	26	24,1	77	71,3	77	100
Toplam	18	7,7	31	13,3	184	79,0	184	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=21,574 sd:2 p=0,000								

Bayan sanatçıları dinlemekten hoşlanan bayan öğrencilerin oranının %10,4 olduğu, erkek öğrencilerde bu oranın %4,6’ya düştüğü görülmektedir. Erkek sanatçıları dinlemekten hoşlanan bayan öğrencilerin oranının %4,0 olduğu, erkek öğrencilerde bu oranın %24,1’e yükseldiği görülmektedir. cinsiyet ayrımı yapmaksızın hem erkek hemde bayan sanatçıları dinlemekten hoşlanan öğrencilerde bayan öğrencilerin oranının %85,6 olduğu, erkek öğrencilerde bu oranın %71,3 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile dinlemeyi tercih ettikleri sanatçıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=2, n=233)=21,574 p<0.05. Sonuç olarak bayan ve erkek öğrencilerin dinlemekten hoşlandıkları sanatçılarda cinsiyet ayrımına gitmedikleri görülmektedir. Dinlemekten hoşlandığı sanatçılarda cinsiyet farklılığı gözlenen öğrencilerde erkek öğrencilerin daha çok erkek sanatçıları dinlemekten hoşlandığı, bayan öğrencilerin de bayan sanatçıları dinlemekten hoşlandığı görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ileride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim durumuna katılma durumlarına göre okuduğu okulu kimin tercih ettiğine

ilişkin görüşleri arasında ilişkili olup olmadığına yönelik yapılan ki kare testi sonuçları tablo 35’de sunulmuştur.

Tablo 36. Öğrencilerin 16. Maddeye İlişkin Cevapları İle Okudukları Okulu Kimin Tercih Ettiği Arasındaki İlişki

Okul tercihini kendisinin yapması	16. İleride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet	85	44,5	63	33,0	43	22,5	191	100
Hayır	27	64,3	7	16,7	8	19,0	42	100
Toplam	112	48,1	70	30,0	51	21,9	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=6,043 sd:2 p=0,049								

Okuduğu okulu kendi seçenler ile seçmeyenlerin ileride sanatçı olup şarkı söylemek istemem durumuna ilişkin görüşleri arasında gözlenen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=2, n=233)=6,043 p<0.05. İleride müzikle ilgili bir okulda okumak isterim durumuna katılan öğrencilerin okul tercihini kendileri yapanların oranı %44,5’dir. İleride müzikle ilgili bir okulda okumak isterim durumuna katılan öğrencilerin okul tercihini kendileri yapmayanların oranı %64,3’dür. Sonuç olarak okuduğu okulu kimin seçtiğine ilişkin durumun öğrencilerin ileride müzikle ilgili bir okula gitmeye yönelik düşüncelerini etkilediği söylenebilir. Okul tercihini kendileri yapmayan öğrencilerin ileride müzikle ilgili bir okulda okumayı tercih ettikleri görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ileride sanatçı olup şarkı söylemek istemem durumuna katılma durumlarına göre okuduğu okulu kimin tercih ettiğine ilişkin görüşlerinin ilişkili olup olmadığına ilişkin yapılan ki kare testi sonuçları tablo 36’da sunulmuştur.

Tablo 37. Öğrencilerin 19. Maddeye İlişkin Cevapları İle Okudukları Okulu Kimin Tercih Ettiği Arasındaki İlişki

Okul tercihini kendisinin yapması	19.İleride sanatçı olup şarkı söylemek istemem							
	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet	98	51,3	37	19,4	56	29,3	191	100
Hayır	15	35,7	3	7,1	24	57,1	42	100
Toplam	113	48,5	40	17,2	80	34,3	233	100
Ki –Kare Analizi (X^2)=12,488 sd:2 p=0,002								

Okuduğu okulu kendi seçenler ile seçmeyenlerin ileride sanatçı olup şarkı söylemek istemem durumuna ilişkin görüşleri arasında gözlenen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. X^2 (sd=2, n=233)=12.488, $p<0.05$. İleride sanatçı olup şarkı söylemek isteme durumuna katılanlardan okul tercihini kendileri yapanların oranı%51,8’dir. Bu oranın okul tercihini kendileri yapmayanlar için %35,7’ye düştüğü görülmektedir. 19 maddedeki duruma katılmayanlarda okuduğu okulu kendisi seçmeyenlerin oranı %57,1dir. Bu oran kendisi seçenlerde %29,3’dür. Sonuç olarak okuduğu okulu kendisi seçenlerin ileride sanatçı olup şarkı söylememeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ

Elde edilen anket verilerinin sonuçlarına göre, ankete katılan bireylerin büyük bir kısmının anne ve babalarının müzik dinlemesine karışmadıkları, ankete katılan bireylerin yaklaşık % 8.5 lik bir kesim ailesinin müzik dinlemesine karıştığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ankete katılanların verdikleri cevaplar sonucunda ailelerin yaklaşık beşte birinin müzik dinlemekten hoşlanmadıkları ve dinleme tercihine karışma yada izin vermeme nedeninin müzikle uğraşmanın günah olduğunu belirttikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ankete katılan bireylerin büyük bir kısmı müzik dinlemekten hoşlanırken %9,01' lik bir kesimin müzik dinlemekten hoşlanmadıkları görülmüştür. Anketten elde edilen verilere göre yarıya yakın bir kesimin televizyon ve radyodan müzik dinlemeyi sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yarıya yakın bir kesimin ise radyo ve televizyondan müzik dinlemeyi sevmedikleri verilerine ulaşılmıştır. Sosyal medyada müzikle ilgili siteleri gezmeyi seven öğrencinin (%39,91) iken sosyal medyada müzikle ilgili paylaşım yapmayı seven öğrenci oranı %13,30 dur. sosyal medyada müzik ile sitelerde gezinme ve paylaşım yapmayı sevmeyenlerin oranının yüksek olması bölgedeki öğrencilerin genel anlamda kırsal kesimden olması internet vb. sosyal medya kullanımında genel olarak oyun tabanlı internet siteleri veya programlarda daha fazla vakit geçirdikleri görülmektedir.

Ankete katılan bireylerin büyük çoğunluğunun okuldaki müzik derslerine girmeyi sevdiği bu dersten keyif aldıkları görülmektedir. Bu oran %83.69 dur. öğrencilerin yarıya yakınının ise derste ilahi okunmasını talep ettiği görülmektedir. Bunun nedeninin ise okulun İmam Hatip olması ve ilahinin bu okulun kimyasına uygun olduğu verilerine ulaşılmıştır. Derste öğretilen şarkılardan hoşlanmayan öğrencilerin oranının %16,74 gibi düşük bir ortalama olduğu görülmektedir. Ayrıca %41,20 lik bir kesimin müzik aleti çalmayı sevmediği tespit edilmiştir. Bu durumun nedeni ise ilköğretimdeki müzik eğitiminin eksik olması ve bu yöndeki hazır bulunuşluk düzeylerinin zayıf olduğu verilerine ulaşılmıştır. Diğer taraftan %60,94 oranla yarıdan daha fazla bir kesimin şarkı söylemeyi sevdiği belirlenmiştir.

Ankete katılan bireylerin yarıya yakını ileride müzikle ilgili bir okulda okumak istememektedir. Müziği meslek olarak yapmak istemeyenlerin ileride müzik

olmak istemeyenlerin, Klip çekip televizyona çıkmak istemeyenlerin oranı ise yarıdan fazladır. Bu durumun nedeni ise mesleki din eğitimi veren İmam Hatip okulunda eğitim görmeleri ve bu okulun yapı olarak toplumdaki imam hatipli olgusuna ters düşecek idealler olacağı verilerine ulaşılmıştır. İleride şarkıcı olmak isteyenlerin oranı ise neredeyse yarıya yakındır.

ÖNERİLER

Elde edilen veriler sonucunda;

İmam Hatip Okullarında müzik dersine giren öğretmenlerin hassas bir konu olması münasebetiyle ciddi bir hazırlık yaptıktan sonra din ve müzik ile ilgili bilgileri, müziğin, şarkı söylemenin ve müzik aleti çalmanın haram olmadığı konusunda derste çeşitli bilgiler vermesi gerekmektedir.

İmam Hatip veya normal ortaokullarda öğrencilere müzik dersinde sıkı bir müfredat uygulamak yerine öğrencilerin seviyesi ve verilecek içeriğin zararlı bir içerik olmaması göz önünde bulundurularak onların sevdiği şarkıları, ilahileri veya etkinlikleri yapmak gerekmektedir.

İmam Hatip veya normal ortaokullarda bölgenin kültürel dokusu, sosyallik ve mutaassıplık durumlarına göre öğrenci velilerinin müzik dersinin önemini ve velilerin bu derse olan bakışlarını müspet hale getirmek gerekmektedir. Bunun için gerekirse mutaassıp bir kesimin ağırlıklı olduğu bir bölge ise velilerle din ve müzik konulu küçük toplantılar yapmak, velilerin bu konudaki öğrenci üzerine uyguladığı baskının ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Müzik öğretmenlerinin derslerde öğrencilere müziği sevecek etkinlikler yaptırması, Televizyonda, radyoda, sosyal medyada müzikten nasıl istifade etmesi gerektiğinin öğrencilerin seviyelerine göre anlatılması, bu konuda bir farkındalığın oluşturulması gerekmektedir.

İlköğretimde müzik eğitiminin bu alana hakim olmayan sınıf öğretmenleri tarafından verilmesi veya müzik dersinde başka sözel ve sayısal derslerin işlenmesi öğrencilerin ortaöğretimde müzik dersi hazır bulunuşluklarının yeterli olmamasına ve ortaöğretimde müfredatı uygulamaya çalışan müzik öğretmenlerinin bocalamasına neden olmaktadır. Bu durumdan dolayı bu derslere ilköğretimde özel okullarda

olduğu gibi müzik  ğretmenlerinin girmesi, ya da sınıf  ğretmenlerinin eğitim fakültesinde ciddi bir müzik eğitiminden geçmesi gerekmektedir,

İmam Hatip Okullarında  alışan müzik  ğretmenlerinin öğrencilere dini musiki kavramının anlatılması, Ezanın, Kuran-ı Kerim okunması sırasında musikinin kullanıldığının, ilahinin de aslında bir müzik olduğunun anlatılması yani müziğin dinde de var olduğunun anlatılması gerekmektedir.

Öğrencilere ileride müzik alanında ilerlemek isterlerse bu alanda ilerleyişi, kariyer basamaklarında neler yapabileceği hususunda aydınlatılmalı, ve bu konuda öğrencilerin kafasında oluşan karmaşıklığın ve yanlış bilgilerin düzeltilmesi gerekir.

Müzik  ğretmeninin öğrencilere müzik türlerinin, müzik aletlerinin çok iyi bir şekilde anlatılması, içeriği uygun olmayan, müstehcen müziklerden sakınmayı, seçici olmasını, ciddi bir müzik kültürünün oluşturulması gerekir.

Özellikle İmam Hatip okullarında müzik  ğretmenlerinin öğrencileri ilahi türünde arabesk tarzda yazılmış, içerik yönünden öğrencilerin yaş durumuna uygun olmayan ilahilerden muhafaza etmek, kaliteli sanat değeri taşıyan ilahileri dinlemeye teşvik etmek, bu konuda da seçici olmayı öğretmek gerekir.

Velilerin  ğrencilerin okul tercihlerinde istemediği tercihleri yaptırmaması, veli baskısıyla  zg r bir tercih yapılmadığı, istemediği bir okula gitmesi halinde bunun sonuçlarının öğrencilerin psikolojik ve başarı yönünden ciddi sonuçları olacağının bu okul tercihleri yapılmadan önce MEB tarafından konferanslar verilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. (2015). Eğitimde madde-mana dengesi arayışı, İmam Hatip Okulları (Editör: Kolukısa, Ş., ve Demirtaş, Z.). *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi* Yıl: 11, S.35, s. 33-42., Ekim-Kasım-Aralık 2015. Ankara: Eğitim Bir-Sen Yayınları.
- Altınölçek, H. (1998). *Bir İletişim Aracı Olarak Müzik ve Müzikle Tedavi Yöntemleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Batuk, C. (2013). Dinler Tarihi Bağlamında Din Müzik İlişkisine Genel Bir Bakış Denemesi, *19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. s.46-70, Samsun.
- Bernard C.,(1975) *Müzik Tarihi*, Çev.: Tanju Gökçöl: Gelişim Yayınları, 1975. s.7.İstanbul
- Boer D., Fischer R., Tekman H. G., Abubakar A., Njenga J., Zenger M. (2012). "Young People's Topography of Musical Functions: Personal, Social and Cultural Experiences With Music Across Genders and Six Societies", *International journal of psychology*, s.; 47, 355–369 S.
- Bozan, İ. (2007). *Devlet ile Toplum Arasında Demokratikleşme – Bir Okul: İmam-Hatip Liseleri, Bir Kurum: Diyanet İşleri Başkanlığı*, TESEV Yayınları.” İstanbul
- Cüceloğlu ,D .(2007) *İnsan ve Davranışı* 16. Basım Remzi Kitapevi İstanbul .s118-122
- Çelik, Ve diğerleri (2013). 4+4+4 Eğitim Reformunu İzleme Raporu. *Eğitim Bir Sen Yayınları*. Ankara.
- Çiçek, Ö. (2018), “Müzik ve Siyaset” semineri Hannover.
- Düzenli P. (2014). *İslam Kültür Tarihinde Musiki*, Kayıhan Yayınları, İstanbul.
- Erden M. ve Akman, Y. (1995). Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme, İkinci Baskı. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2002). *İletişimi Anlamak*. Erk yayınları. Ankara

- Ersoy, İ. (2014). Kültür İçin Bir Değerlendirme: Toplumsal Normlar Ekseninde Müziksel Tercih. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Sayı:30, Issn: 1307-9581.
- Farmer,H.G. (1979). “M siki”İA, VIII,678. İstanbul.
- Faruki, L. L. (1985). *İslam’a Göre Müzik ve Müzisyenler*,  ev:  . Taha Yardım, Akabe Yayınları, İstanbul.
- Faruki, L. L. (1985). *Tercih ve redler için sebepler. İslam’a Göre Müzik ve Müzisyenler  ağdaş Bir Değerlendirme*, s. 66, Akabe Yayınları, İstanbul.
- Gregory Andrew H., Varney Nicholas (1996). "Cross-Cultural Comparisons in The Affective Response to Music", *Psychology of music*, Sayı; 24, 47-52 S.
- G nd ner, S. (2015) *Din Görevlilerinin Dini Türk Müziğinde Kadının Rolüne İlişkin Görüşleri* (Yayınlanmış Doktora Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar
- Hargreaves David J., North Adrian C. (1997). "The Social Psychology of Music", *The Social Psychology of Music*, Der; David J. Hargreaves, Adrian C. North, Oxford University Press, 1-21 S.
- İlyasoğlu, E. (1999) *Zaman İçinde Müzik*, Yapı Kredi Yayınları, 5. Baskı, İstanbul
- Kanburoğlu, B.  . (2011). *Popüler Kültür-Din İlişkisi: İmam-Hatip Liseleri  rneği* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (25. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Koç, A. (2015). İmam Hatip Okullarının Kuruluşu: Celal Hoca’lı Yıllar (Editör: Kolukısa, ř., ve DEMİRTAş, Z.). *Eğitim- ğretim ve Bilim Araştırma Dergisi* Yıl: 11, S.35, s. 33-42., Ekim-Kasım-Aralık 2015. Ankara: Eğitim Bir-Sen Yayınları.
- Morgan,C. T. (1994). *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*. 10. Basım ( ev. Arıcı, H. ve diğerleri). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları No:1.

- O'Neill Susan (1997). "Gender and Music", *The Social Psychology of Music*, Der; David J. Hargreaves, Adrian C. North, *Oxford University Press*, 46-63 S.
- Öcal, M. (2003), İmam ve Hatip Mektepleri, Mezunlarından Bazıları ile Yapılan Mülâkatlar ve Şehâdetname Örnekleri, *Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi* Cilt: 12, Sayı:2, 2003 s. 69-70
- Özgür, İ. (2015), *İmam Hatip Okulları*, Kitap Yayınevi, İstanbul
- Peynircioğlu, Z. F. (1996). Müzikte Algılama ve Bellek. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 25-36. USA.
- Rentfrow Peter J., McDonald Jennifer A., Oldmeadow Julian A. (2009). "You Are What You Listen To: Young People's Stereotypes about Music Fans", *Group Processes & Intergroup Relations* Sayı; 12, 329–344 S.
- Russel Philip A. (1997). "Musical Tastes and Society", *The Social Psychology of Music*, Der; David J. Hargreaves, Adrian C. North, *Oxford University Press*, 141-158 S.
- Sağlam. A. (2001) İslamda Müzik Yasakımı, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Bursa; Cilt:12, Sayı:2, s.17.18
- Sazak, N. (2008). Müziksel Algılamanın Temel Boyutları, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sakarya 5(1),1-11.
- Şenel, O., (2014). Müzik Tercihinin Karmaşık Arka Planı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research* Issn: 1307-9581 Cilt 7 Sayı 30.
- Tanrıkörur, C. (1998). *Müzik Kimliğimiz Üzerine düşünceler*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Tarman S. (2016). *Müzik Eğitiminin Temelleri*, Geliştirilmiş 2.Basım Müzik Eğitimi Yayınları No.01, Ankara.
- Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları. Ankara.
- Uludağ, S. (2005). *Müzik ve Sema*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi
- Yayla, F. (2006). Müziksel İşitmenin Temel Prensipleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (12), s. 28-35, Burdur.

Yıldırım, H. (2015). Anı ve Anekdotlarda İmam- Hatiplerin Kuruluşu (Editör: KOLUKISA, Ş., ve DEMİRTAŞ, Z.). Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi Yıl: 11, S.35, s. 4-12, Ekim-Kasım-Aralık 2015. Ankara: Eğitim Bir-Sen Yayınları.

Yiğitbaş , M.S.(1968). *Dil, Din, Musiki*. Matbaa Sanat Enstitüsü. İstanbul

Zengin, S. Z. (2006). *1997 Yılından Sonraki Dönemde İmam-Hatip Liselerindeki Gelişmeler (Adana Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana

İNTERNET KAYNAKLARI

Çelikdönmez, Ö. (2013). İmam-Hatip Liselerini Kim Kapattı? <http://www.timeturk.com/tr/> (Erişim Tarihi: :28.01.2018)

Ergün, M. (2015) Medreseler ve İmam Hatip Liseleri <http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wpcontent/uploads/2015/11/medimam.pdf> (Erişim tarihi:20.01.2018)

Öcal, M. (2015). Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ'dan İmam-Hatip Liselerine. <http://www.imamhatipokullari.org/tarihce.html> (Erişim tarihi:20.01.2018)

Öcal, M. (2013). 100. Yılında İmam-Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyum konuşması. <http://www.onder.org.tr/imam-hatiptarihi> (erişim tarihi: :25.01.2018)

http://dogm.meb.gov.tr/pdf/Anadolu_imam_hatip_liseleri_tanitim_sunusu.pptx (erişim tarihi: :25.01.2018).

<http://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/> (21.03.2018)

<https://www.timeturk.com/tr/2013/09/29/imam-hatip-liselerini-kim-kapatti.html> (erişim tarihi: :25.01.2018)

EKLER

EK-1. Anket Formu

YÖNERGE

İmam Hatip Öğrencilerinin Müzik Algıları Üzerine Bir Araştırma: Afyonkarahisar Örneği, konulu çalışmamızda **katıldığınız ifadeler için (1), kısmen katıldığınız ifadeler için (2), katılmadığınız ifadeler için (3)** numaralı kutucuğu (X) ile işaretleyebilirsiniz. Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

M. Serhat EROĞLU

(1) Katılıyorum / (2) Kısmen Katılıyorum / (3) Katılmıyorum

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: Bayan () Erkek ()

Babanızın Mesleği:

Annenizin Mesleği:

Okulunuzda okumayı kendiniz mi istediniz? **Evet () Hayır ()**

		1) Katılıyorum	2) Kısmen Katılıyorum	3) Katılmıyorum
Birinci Alt Probleme Ait Sorular				
1	Annem müzik dinlememi istemez			
2	Babam müzik dinlememi istemez			
3	Annem müzikle uğraşmanın günah olduğunu söyler			
4	Babam müzikle uğraşmanın günah olduğunu söyler			
5	Anne ve babam müzik dinlemekten hoşlanırlar			
İkinci Alt Probleme Ait Sorular				
6	Müzik dinlemekten hoşlanırım			
7	Televizyonda müzik kanalları izlemeyi severim			
8	Radyodan müzik dinlemekten hoşlanmam			
9	Sosyal medyada müzik ile ilgili siteleri gezmeyi severim			
10	Sosyal medya da müzik ile ilgili paylaşımlar yaparım			
Üçüncü Alt Probleme Ait Sorular				
11	Okulumda müzik derslerine girmeyi seviyorum			
12	Derste ilahi okunmasını istiyorum			
13	Derste öğretilen şarkılardan hoşlanmıyorum			
14	Şarkı söylemeyi seviyorum			
15	Müzik aleti çalmayı sevmiyorum			
Dördüncü Alt Probleme Ait Sorular				

16	İleride müzik ile ilgili bir okulda okumak isterim			
17	Müziği meslek olarak yapmak isterim			
18	İleride müzik öğretmeni olmak isterim			
19	İleride Sanatçı olup şarkı söylemek istemem			
20	Klip çekip televizyona çıkmak isterim			

Görüşme Soruları:

1- Kişilik olarak nasıl bir insansınız?

- a) Duygusal c) Romantik e) Araştırmacı
b) Sinirli d) Çalışkan f) Tembel

2 – Sıklıkla hangi tür müzik dinlersiniz?

- a) Pop/ Rock
b) Klasik
c) İlahi
d) TSM
e) THM
f) Arabesk
g) Diğer.....

3- Evinizde en çok hangi tür kaset-Cd bulunmakta

- a) Pop/ Rock
b) Klasik
c) İlahi
d) TSM
e) THM
f) Arabesk
g) Diğer.....

4 – Anneniz ne tür müzik dinler?

- a) Pop/ Rock
b) Klasik
c) İlahi
d) TSM
e) THM
f) Arabesk
g) Dinlemez

5- Babanız ne tür müzik dinler?

- a) Pop/ Rock
b) Klasik
c) İlahi
d) TSM
e) THM
f) Arabesk
g) Dinlemez

*** Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

6- Dinlemeyi en çok sevdiğiniz müzik türünden 2 tane şarkıcı ismi söyler misiniz?

7- Dinlemeyi en çok sevdiğiniz müzik türünden 2 tane SARKI ismi söyler misiniz?

8- En çok bayan sanatçıları mı yoksa erkek sanatçıları mı dinlemekten hoşlanırsınız?

Bayan () Erkek () Her İkisi de ()

EK-2. İzin Formu

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ŞUHUT ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

İlgili Makama

Okulumuz müzik öğretmeni Mustafa Serhat Eroğlu'nun Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yapmış olduğu yüksek lisans tezi için, araştırma konusu kapsamında, İmam Hatip okullarında öğrenim gören öğrencilerin müzik beğenileri, müzik tercihleri, müzik algıları vb. gibi konularda veri toplaması amacıyla kurumumuz tarafından öğrencilere yönelik bir anket çalışması yapılmasına izin verilmiştir.

Tuğrul BERTÜRK
Okul Müdürü

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Şuhut Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü

İlgili Makama

Okulumuz müzik öğretmeni Mustafa Serhat Eroğlu'nun Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yapmış olduğu yüksek lisans tezi için, araştırma konusu kapsamında, İmam Hatip okullarında öğrenim gören öğrencilerin müzik beğenileri, müzik tercihleri, müzik algıları vb. gibi konularda veri toplaması amacıyla kurumumuz tarafından öğrencilere yönelik bir anket çalışması yapmasına izin verilmiştir.

Cafer AKKÜŞ
Müdür Başyardımcısı